

Plan van Aanpak Support

Probleemanalyse

Amsterdam, 24 april 2002

Marije van Barlingen
Eva Klooster

15
16
17
18

Inhoudsopgave

Colofon	3
Leeswijzer	4
1 Inleiding	6
1.1 Buurtanalyse in stappen	6
2 De Hoven	10
2.1 Schets van de buurt	10
2.2 Voorschoolse periode	13
2.3 Schoolse periode	14
2.4 Naschoolse periode	16
2.5 Vergelijking met landelijk onderzoek Antillianen en Surinamers	18
2.6 Risicofactoren en kansen in de Hoven samengevat	21
3 Schollevaar Oost	24
3.1 Schets van de buurt	24
3.2 Voorschoolse periode	29
3.3 Schoolse periode	29
3.4 Naschoolse periode	32
3.5 Vergelijking met landelijk onderzoek (Roma)	32
3.6 Risicofactoren en kansen in Schollevaar Oost samengevat	34
4 Molukkenbuurt	37
4.1 Schets van de buurt	37
4.2 Voorschoolse periode	39
4.3 Schoolse periode	39
4.4 Naschoolse periode	41
4.5 Vergelijking met landelijk onderzoek	41
4.6 Risicofactoren en kansen Molukkenbuurt samengevat	44
Bijlagen	
Bijlage 1 Capelle in cijfers	47

Colofon

Het Plan van Aanpak Support is ontwikkeld in opdracht van de gemeente Capelle aan den IJssel door de senior beleidsadviseur Veiligheid en Preventie – in samenspraak met een interne klankbordgroep waarin onderwijsbeleid, onderwijsachterstandenbeleid, jeugdbeleid, minderhedenbeleid, oudkomersbeleid, werk en inkomen, veiligheidsbeleid en sportbeleid vertegenwoordigd zijn.

Ten behoeve van het Plan van Aanpak is een analyse gemaakt van problemen en kansen in drie buurten in Capelle, te weten de Hovenbuurt, Schollevaar Oost en de Molukkenbuurt. Aan deze buurtanalyses hebben meegewerkt: politie Rotterdam Rijnmond, STIP, basisschool de Piramide, basisschool Sjalom, basisschool de Horizon, basisschool Klim-op, de Peuter-tuin, Stichting IJsselkids (teenercentrum), Stichting Jongerenwerk, Maatschappelijk Werk de Vierstroom, Woningpartners, wijkcontactfunctionarissen, Wijk Overleg Platform Schollevaar, Divi Divi Consult, Vereniging Antillianen en Arubanen Capelle (VAAC), carnavalsgroep Nos Tambe Tey, BAS, Stichting Pelita, Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers, Stichting Moluku Tabakar, Molukse welzijnsorganisatie Nunusako, Molukse buurtkerk, en diverse (individuele) vrijwilligers, jongeren, ouders en overige bewoners uit de Hoven, Schollevaar Oost en de Molukkenbuurt.

Bij de buurtanalyses en bij de opstelling van het Plan van Aanpak Support is ondersteuning verleend door Eva Klooster en Marije van Barlingen (DSP-groep).

Voor verdere informatie:
Coordinator Support, sector Educatie en Welzijn
Elzelien Vermeijden 010 2848346
email: e.vermeijden@capelleaandenijssel.nl

Leeswijzer

De hoofdstukken over de buurten (2 tot en met 4) kennen dezelfde opbouw. Ieder hoofdstuk start met een schets van de buurt, waarin kort iets gezegd wordt over de woningen, voorzieningen, (speel) ruimte, bewoners, doelgroepen en veiligheid.

Vervolgens komen de drie socialisatie fasen van een kind - de voorschoolse periode, schoolse en naschoolse periode - aan bod. Voor iedere periode is in beeld gebracht wat de problemen van kinderen en opvoeders zijn. Daarbij is getracht om niet alleen problemen, maar juist ook kansen te beschrijven.

In ieder hoofdstuk staat vervolgens een paragraaf over landelijk onderzoek. In deze paragraaf worden de gegevens over doelgroepen uit de buurtanalyses vergeleken en aangevuld met resultaten uit landelijk onderzoek over die doelgroepen. De hoofdstukken 2 tot en met 4 eindigen met een overzicht van de risico- en beschermende factoren per buurt.

Dit rapport 'Probleemanalyse' sluit af met de bijlage 'Capelle in cijfers'. In deze bijlage is zoveel mogelijk het beschikbare cijfermateriaal met betrekking tot de doelgroepen en buurten van Support verzameld.

Inleiding

1 Inleiding

Het Plan van Aanpak Support is ontwikkeld in het kader van het Preventiebeleid 2001-2004 van het Ministerie van BZK. In navolging van de doelstellingen van het Preventiebeleid 2001-2004¹ is het Plan van Aanpak Support gericht op het bereiken van een gesloten keten van voorzieningen voor (allochtone) jongeren zodat voorkomen wordt dat zij in de marge van de samenleving terecht komen.

Het Plan van Aanpak Support bestaat uit twee rapporten. Het rapport 'Naar een sluitende keten' en het rapport 'De probleemanalyse' (dit rapport). Het rapport 'Naar een sluitende keten' is het hoofddocument. Daarin staan de uitgangspunten, methodiek en het daadwerkelijke Plan van Aanpak Support opgenomen. Het rapport 'De probleemanalyse' levert in feite de onderbouwing. In dit rapport worden de analyses gepresenteerd die gemaakt zijn voor drie buurten, te weten de Hovenbuurt, Schollevaar Oost en de Molukkenbuurt. Statistische gegevens zijn opgenomen in de bijlage van het rapport.

In de volgende paragraaf staan de stappen toegelicht die ondernomen zijn om tot gedegen buurtanalyses te komen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beknopte leeswijzer.

1.1 Buurtanalyse in stappen

Keuze voor analyse op buurniveau

Het Plan van Aanpak Support is – kort samengevat – gericht op preventie: het verkleinen of structureel wegnemen van factoren die het risico op probleemgedrag van jeugdigen en/of jeugdcriminaliteit vergroten. Uit onderzoek² is gebleken dat preventieprogramma's het meest effectief zijn wanneer deze vroegtijdig worden ingezet. Bovendien neemt het effect toe wanneer de preventieprogramma's in buurten plaatsvinden³ waar veel risicofactoren aanwezig zijn. Onderzoek heeft eveneens uitgewezen dat (jeugd)criminaliteit en ander probleemgedrag een gevolg is van een cumulatie van risicofactoren – en eigenlijk nooit het gevolg van één risicofactor. Om verschillende risicofactoren tegelijk en in samenhang te kunnen aanpakken is besloten om het plan van aanpak te baseren op gedegen probleemanalyses op buurniveau.

Keuze voor buurten en doelgroepen

Het Plan van Aanpak Support is gebaseerd op analyses van de buurten Hoven, Schollevaar Oost en de Molukkenbuurt. De keuze voor de drie buurten is niet toevallig gemaakt. Voorafgaand aan de keuze voor drie buurten heeft een uitgebreide oriëntatie plaatsgevonden in alle buurten. Daarbij is zowel statistisch materiaal gebruikt als gesprekken met betrokkenen. Door de coördinator Support is een groot aantal gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de gemeente, instellingen en organisaties. In deze gesprekken is ingegaan op situatie van jeugdigen en opvoeders in de verschillende buurten en de risico- en beschermende factoren in verschillende buurten. Op basis

Noot 1 Hoofddoel van het Preventiebeleid 2001-2004 is het voorkomen van marginalisering van (allochtone) jongeren en het voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden en daarmee het verminderen van criminaliteit.

Noot 2 o.a. Junger Tas zie verder Rapport Sluitende aanpak pag 7.

Noot 3 Zie ook Rapport Sluitende aanpak, pag 7.

van de oriëntatiefase is vervolgens een keuze gemaakt voor buurten en doelgroepen (voor een uitgebreidere toelichting zie het rapport 'Naar een sluitende keten' paragraaf 2.1)

Vaststellen van risico- en beschermende factoren op buurtniveau

In het rapport 'Plan van Aanpak – naar een sluitende keten' staat een beschrijving van de methodiek die is gebruikt is bij het in kaart brengen van problemen en kansen op buurtniveau. In dit rapport staat een korte samenvatting daarvan. Kern is dat er is gekozen om gebruik te maken van het Amerikaanse Communities that Care (CTC). CTC gaat er – gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek – van uit dat er beschermende en risicofactoren zijn die van invloed zijn op gezond en positief gedrag van jongeren. Onderzoek heeft uitgewezen dat er negentien risicofactoren zijn die betrouwbare voorspellers zijn van problematisch drank- en drugsgebruik, delinquentie, schooluitval, tienerzwangerschap en geweld op adolescentie leeftijd. Begrijpen en identificeren van risicofactoren helpt om te begrijpen wat er moet worden gedaan om probleemgedrag van jongeren tegen te gaan. Beschermende factoren zijn daarbij de sleutel tot het begrijpen hoe de risicofactoren kunnen worden gereduceerd en hoe positief gedrag en sociale ontwikkeling kan worden aangemoedigd.

Onderstaand een overzicht van de risico- en beschermende factoren die onderscheiden worden door Junger-Tas en binnen CTC.

Schema 1 Risico- en beschermende factoren

Risicofactoren
<i>Buurt</i>
verkrijgbaarheid drugs
maatschappelijke leefregels die drugsgebruik, wapenbezit en jeugdcriminaliteit bevorderen
gebruik van geweld in de media
veranderen van school en verhuizen
weinig binding met buurt en gebrek aan organisatie in buurt
extreme armoede
verkrijgbaarheid wapens
<i>Gezin</i>
problematisch gezinsverleden
problemen gezinsmanagement
Gezinsconflicten
betrokkenheid ouders bij probleemgedrag kinderen
<i>School</i>
vroegtijdig en aanhoudend asociaal gedrag
falen op de basisschool
gebrek aan betrokkenheid bij school
<i>Individu/leeftijdgenoten</i>
vervreemding en opstandigheid
omgang met probleemvrienden
positieve houding ten aanzien van probleemgedrag
vroegtijdige inwijding in probleemgedrag
Beschermende factoren
mogelijkheden voor betrokkenheid van jongeren
vaardigheden voor succesvolle betrokkenheid
erkenning van betrokkenheid

Gebaseerd op de ideeën vanuit CTC én de randvoorwaarden die door de Minister van Grote Steden Beleid aan het Plan van Aanpak Support zijn gesteld, is besloten om – voordat concrete acties werden geformuleerd - een sterkte/zwakte analyse per gekozen buurt op te stellen. De buurtanalyse bestaat uit twee delen: een inventarisatie van bestaand beleid en activiteiten en

een analyse van de belangrijkste risicofactoren, problemen en kansen in de drie geselecteerde buurten. Conform de randvoorwaarden van het ministerie zijn de gegevens geordend aan de hand van de levensfasen van kinderen: de voorschoolse, schoolse en naschoolse periode.

Samenwerking met doelgroepen en betrokkenen uit de buurten

Nadat er een keuze is gemaakt voor buurten is geïnventariseerd welke personen als professional, vrijwilliger of buurtbewoner een rol spelen in de betreffende buurten en/of goed zicht hebben op de situatie van kinderen en opvoeders uit de buurten. Met een zeer groot aantal personen – ruim vijftig – zijn vervolgens gesprekken gevoerd. Er is nadrukkelijk getracht om niet alleen professionals, maar ook opvoeders en jeugdigen te betrekken. Zo is er bijvoorbeeld gesproken met jongeren uit de buurten tijdens een activiteit van jongerenwerk en is er gesproken met twee groepen moeders en verschillende individuele moeders. De buurtgerichte (CTC) aanpak was bij de gesprekken steeds het onderliggend principe. Dat betekent dat de probleemanalyse zo veel mogelijk op buurtniveau is uitgevoerd en gericht was op het identificeren van de bekende risico- en beschermende factoren. Vervolgens is een deel van de personen benaderd om mee te lezen, te denken en praten over de buurtanalyses en het opstellen van een Plan van Aanpak.

De samenwerking met doelgroepen heeft vanaf het eerste moment de aandacht gehad. Met name Antilliaanse en Molukse vertegenwoordigers van instellingen en bewoners hebben een zeer actieve en waardevolle inbreng gehad bij de totstandkoming van het plan van aanpak.

Van risicofactoren/kansen naar een plan van aanpak

Door middel van interviews, bijeenkomsten, beleidsstukken en statistisch materiaal zijn gegevens verzameld ten behoeve van de buurtanalyses. Daarnaast is – ter aanvulling – een (beknopte) analyse uitgevoerd van recent (landelijk) onderzoek over de Antilliaanse/Arubaanse, Surinaamse, Molukse en Roma bevolkingsgroep. Dit laatste diende om een beeld te verkrijgen van algemene – met integratie en cultuur samenhangende – risicofactoren en problemen per doelgroep. Vervolgens is voor iedere buurt een kort overzicht van de belangrijkste problemen en kansen samengesteld. Deze overzichten zijn vervolgens in bijeenkomsten zowel aan de interne klankbordgroep van de gemeente als aan de sleutelpersonen uit de buurten voorgelegd, waarbij de deelnemers gevraagd is of de beschreven problemen en kansen herkenbaar waren én welke ideeën er bestonden voor concrete aanpak van de problemen. Op basis daarvan zijn de overzichten bijgesteld en is vervolgens het Plan van Aanpak – naar een sluitende keten samengesteld.

De Hoven

2 De Hoven

2.1 Schets van de buurt

Algemeen

De Hovenbuurt ligt in de wijk Middelwatering Oost. De buurt bestaat grotendeels uit flats van vier woonlagen, gebouwd in de jaren zestig. De Hovenbuurt is een echte woonbuurt. In de buurt zijn geen winkels en weinig voorzieningen. De Hovenbuurt ligt wel direct aan een gebied met veel faciliteiten, zoals een winkelcentrum, metrostation, bibliotheek en muziekschool.

Afgelopen jaren is een deel van de flats in de Hovenbuurt gerenoveerd. Daarnaast zijn er plannen voor renovatie en sloop van andere delen van de buurt. De economische waarde van de woningen in de Hovenbuurt is, na de Florabuurt, de laagste van heel Capelle⁴. Door de geplande sloop van woningen krijgt de Hovenbuurt binnen enkele jaren te maken met leegstand, met het gevaar van verdergaande verpaupering en het ontstaan van drugspannen. Het voorkomen van dit soort ontwikkelingen vraagt de aandacht van de gemeente en politie.

De Hoven kent het laagste gemiddeld besteedbare inkomen van alle buurten in Capelle en het hoogste percentage werklozen. Van de Hovenbewoners staat 13% als werkzoekende ingeschreven. Een kwart van de bewoners heeft een bijstandsuitkering. Het hoge aantal bijstandsuitkeringen en het lage besteedbare inkomen hangt ten dele samen met het hoge percentage alleenstaande ouders, meestal alleenstaande moeders. Maar liefst 48% van de kinderen in de Hoven groeit op in een eenoudergezin en dat is meer dan in iedere andere buurt in Capelle. Er is sprake van schuldenproblematiek bij een groot deel van de Hovenbewoners.

Lage sociale cohesie

De sociale cohesie in de Hoven is niet sterk. Reden is volgens geïnterviewden onder meer het gebrek aan een infrastructuur op buurtniveau. Zo zou er nog geen sprake zijn van een structureel en laagdrempelig aanbod dat aansluit bij de behoeften van de bewoners van de Hoven. Een andere genoemde reden is de 'doorstroom van tijdelijke bewoners'. Hoewel de Hovenbuurt in de officiële cijfers niet opvalt als het gaat om gemiddelde woonduur en aantal verhuizingen, is er wel sprake van een hoog aantal tijdelijke bewoners die zich niet officieel inschrijven. Het gaat dan om mensen die geen vast woonadres hebben, meestal omdat zij nog niet lang in Nederland wonen en die voor een periode van weken of maanden bij familie of vrienden inwonen. De gemiddelde woonoppervlakte per inwoner⁵ is officieel al aan de lage kant, namelijk 91 m² ten opzichte van gemiddeld 223 m² voor Capelle. Zouden de tijdelijke bewoners meegerekend worden dan is de woonoppervlakte per Hoveninwoner zeer laag te noemen.

In de Hoven bestaat sinds enkele jaren het Buurt Aandeelhouderschap (BAS). Doel van het BAS is de betrokkenheid van de bewoners te vergroten. Het initiatief is gekomen van stichting Woningpartners, die hiervoor een ruimte en budget beschikbaar hebben gesteld.

Noot 4 De statistische gegevens in dit hoofdstuk zijn, tenzij anders vermeld, afkomstig uit de Buurtmonitor 2000.

Noot 5 Totaal aantal m² van de buurt gedeeld door aantal bewoners.

Het accent ligt op het organiseren van activiteiten in en voor de buurt, zoals kinderactiviteiten en feesten. Vrijwilligers uit de buurt zijn de drijvende kracht achter de activiteiten (zie ook paragraaf vrijwilligers).

Bewoners

De Hovenbuurt telt officieel 2676 bewoners, waarvan 51% Nederlands, 10% Surinaams, 10% Antilliaans, 4% Indonesisch, 10% mediterraan⁶ en 12% afkomstig is uit andere niet-westerse landen. Onder deze laatste groep vallen onder andere de vluchtelingen uit voormalig Joegoslavië en Somalië die in de Hoven woonachtig zijn. Een belangrijk deel van de mensen die wonen en verblijven in de Hoven heeft op meerdere terreinen een achterstandspositie. Het percentage sociaal-economisch zwakke gezinnen is hoog. Deze constatering geldt in mindere of meerdere mate voor zowel autochtone en als voor de verschillende allochtone groepen. In de wijkanalysen is - daar waar relevant- ook gekeken naar risicofactoren die samenhangen met culturele- of groepskenmerken en de mate waarin het aanbod aansluit op die kenmerken. In de volgende twee paragrafen wordt een korte blik geworpen op de Antilliaans/Arubaanse bewoners en de Surinaamse bewoners⁷.

Antillianen/Arubanen

Hoewel het percentage Antilliaanse bewoners in de Hoven officieel maar 10% bedraagt, wordt over de buurt gesproken als zijnde een overwegend Antilliaanse buurt. Reden is dat er sprake is van een grote groep tijdelijke Antilliaanse inwoners, die niet in de Hoven staat ingeschreven maar er wel verblijft. Volgens schattingen van professionals wonen er 2,5 keer meer Antillianen dan op basis van officiële cijfers bekend is. De tijdelijke inwoners zijn vaak jongvolwassen nieuwkomers die zich verplaatsen tussen logeeradressen bij familie en bekenden. Deze situatie kan soms jaren voortduren. Onder de tijdelijke bewoners zijn ook jonge moeders en kinderen die alleen naar Nederland zijn gekomen. Soms gaat het ook om hele gezinnen die inwonnen bij een ander gezin. Als gevolg van het verhuizen tussen tijdelijke adressen, wordt de schoolloopbaan van kinderen uit deze gezinnen regelmatig onderbroken. Bovendien is het gevolg van de tijdelijke inwoning dat er weinig (eigen) ruimte overblijft voor kinderen.

De Antilliaanse groep lijkt - meer nog dan andere groepen - te maken te hebben met een hoog percentage nieuwkomers met een slechte onderwijs en arbeidsmarktpositie en een hoog percentage alleenstaande moeders in een maatschappelijk geïsoleerde positie. Anderzijds valt de Antilliaanse gemeenschap in Capelle en De Hoven op vanwege een aantal positieve ontwikkelingen. Zo is o.a. door empowermenttrainingen en (vrijwilligers)initiatieven van Antillianen een positieve beweging bewerkstelligd bij een groep Antilliaanse vrouwen die voorheen in een maatschappelijk geïsoleerde positie verkeerde. Meer in het algemeen heeft de inzet van leden van de Antilliaanse gemeenschap in de buurt en voor buurtbewoners positieve resultaten laten zien⁸. In de Hovenbuurt zijn verschillende Antilliaanse sleutelpersonen actief die een belangrijke rol vervullen voor de Antilliaanse gemeenschap en tevens een onmisbare brugfunctie hebben naar de gemeente en voorzieningen. In dit kader moet genoemd worden de rol van de Antilliaanse contactfunctionaris

Noot 6 Turkije, Marokko, Kaapverdië, noodmediterrane landen.

Noot 7 De mediterrane groep is relatief klein, woont niet 'geconcentreerd' en is wat betreft culturele achtergronden divers samengesteld. In de analyse van De Hoven zijn geen opvallende constatering gedaan met betrekking tot deze groep.

Noot 8 De bovengenoemde factoren zijn de aanleiding om in de wijkanalysen en plan van aanpak specifieke aandacht te besteden aan de Antilliaanse bewoners.

bij de Stichting Woningpartners (o.a. spreekuur BAS), de empowerment-training van Divi Divi consult, Vereniging Antillianen Arubanen Capelle (VAAC) en de vrouwen van Carnavalsgroep Nos Tambe Tey die jaarlijks met circa zestig kinderen toewerken naar een grootse kinderpresentatie op het Antilliaanse carnaval. De kinderen komen uit heel Capelle, ongeveer 15 kinderen komen uit de Hoven. Ten behoeve van de voorbereidingen van het carnaval heeft de Stichting Woningpartners een ruimte in De Hoven beschikbaar gesteld, in een van de panden die gesloopt gaat worden. Op gemeentelijk niveau zijn in Capelle twee Antilliaanse organisaties actief. De gemeente heeft regulier overleg met het Antilliaans Beraad, waarin vooral beter opgeleide Antillianen zijn vertegenwoordigd.

Surinamers

Tien procent van de Hovenbewoners is Surinaams. Het gaat veelal om oudkomers en een kleinere groep nieuwkomers. Veel van de Surinaamse oudkomers zijn rond 1980 vanuit Rotterdam naar Capelle gekomen, toen er sprake was van krapte op de Rotterdamse woningmarkt. De oudkomers zijn in meerderheid van Hindoestaans Surinaamse afkomst. Het percentage alleenstaande ouders is groot onder deze groep. In de Hoven zijn geen Surinaamse vrijwilligers en/of zelforganisaties actief. Volgens geïnterviewde professionals oriënteren Surinaamse bewoners zich voor hun vrije tijdsbesteding en netwerken meer op Rotterdam dan bijvoorbeeld de Antilliaanse bewoners. Dit zou ook de reden zijn dat de Surinaamse bewoners 'minder zichtbaar zijn' in het straatbeeld van de Hoven.

Meer in het algemeen is door professionals geconstateerd dat er nog onvoldoende structurele contacten en samenwerking bestaat met Surinaamse bewoners. Een van de redenen is het ontbreken van Surinaamse zelforganisaties. Een andere – veel genoemde reden – is de aansluiting tussen het aanbod van voorzieningen en de behoeften van de Surinaamse doelgroep. Met name vanuit het onderwijs en hulpverlening komt het signaal dat die aansluiting (op onderdelen) beter moet. Men constateert dat de Surinaamse opvoeders soms moeite hebben met de – te directe – benadering van de 'witte' professional en het contact afbreken. De indruk bestaat dat veel Surinaamse ouders hun kinderen streng opvoeden, dat de arbeidsparticipatie in deze groep hoog is en dat er veel belang wordt gehecht aan goed onderwijs en goed presteren⁹.

Vrijwilligers en sleutelpersonen

In de Hovenbuurt zijn een aantal zeer actieve vrijwilligers die zich bezighouden met het organiseren van activiteiten voor kinderen en jongeren. Een van de vrijwilligers, een Nederlandse vrouw, heeft vorig jaar de vrijwilligersprijs ontvangen. Zij werkt samen met een aantal vrouwen. De kinderen die naar de door hun georganiseerde activiteiten komen zijn een goede afspiegeling van de buurt en zijn zeer enthousiast over de activiteiten. De Antilliaanse vereniging VAAC heeft bij de gemeente een activiteitenplan en subsidievraag ingediend, waarin o.a. verschillende kinderactiviteiten voor Hoven staan opgenomen. Leden van de Antilliaanse organisatie VAAC zijn nu als vrijwilliger actief in de buurt. Een van hen is sinds kort officieel jongerenwerker. Hij heeft zeer goed contact met jongeren en kinderen in de buurt. Mede door zijn interventie zijn de contacten met (overlastgevende) jongeren en het (toe)zicht op de verschillende groepen jeugdigen verbeterd. De vrijwilligers worden geconfronteerd met het feit dat er in de Hoven weinig te doen is voor de jeugd boven de 12 jaar en dat er geen ruimten beschikbaar zijn om buurtgerichte

Noot 9 De informatie in deze paragraaf geldt overigens ook voor de Surinaamse bewoners in Schollevaar Oost.

activiteiten te organiseren. Buurtcentrum De Fluiters – dat midden in De Hoven ligt – wordt niet gebruikt voor activiteiten voor jongeren en kinderen.

Veiligheid

Uit het veiligheidsprofiel¹⁰ van de wijk Middelwatering komt naar voren dat belangrijke problemen in (specifiek) de Hovenbuurt zijn: te hard rijden, inbraakrisico, drugs- en drankgebruik gevolgd door overlast, vandalisme en 'onaangepast' leefgedrag. Daarmee samenhangend worden ook bedreigingen en geweldpleging genoemd. De cijfers van meldingen bij de politie laten eveneens zien dat bewoners in de Hoven veelvuldig geconfronteerd worden met overlastsituaties. De Hovenbuurt heeft een zeer hoog percentage 'sociale meldingen'. Per 100 inwoners staan er 16,6 sociale meldingen genoteerd bij de politie. Sociale meldingen zijn meldingen die te maken hebben met oneinheden, overlast, burenruzies, openbare orde of poging tot zelfmoord. Het percentage sociale meldingen voor heel Capelle ligt op 5.2 per 100 inwoners.

Uit de interviews die in het kader van Support zijn gehouden, blijkt echter dat de meldingen bij de politie nog maar een tipje van de sluier oplichten. Een reden is dat de Antilliaanse gemeenschap zware problemen, als ook criminele activiteiten letterlijk 'binnenskamers' houdt. Prostitutie, dealen en huiselijk geweld zou vaker voorkomen dan bij de politie en hulpverlening bekend is. Bij huiselijk geweld zijn vaak vrouwen het slachtoffer. Het gebeurt dat kinderen getuige zijn van geweld tegen de moeder en in enkele gevallen zijn kinderen ook het slachtoffer. Verder heeft er vorig jaar een schietpartij plaatsgevonden vlakbij de Hoven. De aanleiding voor de schietpartij was een conflict op de Antillen. Uit de interviews is gebleken dat de schietpartij veel indruk heeft gemaakt op kinderen en jongeren.

In de Hovenbuurt zijn geen plaatsen waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten zonder dat zij al snel overlast veroorzaken, anders gezegd; er is een gemis aan veilige vindplaatsen. Overigens is het aantal meldingen van overlast veroorzaakt door jeugdigen voor de Hoven laag, te weten 2,2 jeugdmeldingen per 100 inwoners (gemiddelde in Capelle is 4,5). Een verklaring voor het lage aantal meldingen in de Hoven is dat de overlast die veroorzaakt wordt door jongeren uit de Hoven vaak plaats vindt in aangrenzende buurten. Zo is er sprake van (overlastgevend) hanggroepen van Antilliaanse en Surinaamse jongeren bij het metrostation en de winkelcentra De Terp en De Koperwiek. Verder zijn de angst voor represailles, aanmelden en gewenning ("overlastgevend gedrag is bij sommigen een norm geworden") als verklaringen genoemd voor het lage aantal jeugdmeldingen.

2.2 Voorschoolse periode

In de Hovenbuurt zelf zijn geen voorschoolse voorzieningen. Wel zijn er verschillende kinderdagverblijven en peuterspeelzalen in de aangrenzende buurten. Op een aantal peuterspeelzaal vlakbij de Hoven is een start gemaakt met VVE. De vroeg- en voorschoolse voorzieningen bereiken echter nauwelijks kinderen uit de Hovenbuurt. Dit is een zorgwekkend gegeven, aangezien het basisonderwijs meldt dat het merendeel van de kinderen uit de Hoven aan de basisschool begint met een taalachterstand. Dit probleem doet zich niet alleen voor bij Antilliaanse kinderen, maar ook bij de Surinaamse en Molukse kinderen. De groep kinderen uit mediterrane landen is klein en in het kader van de Hoven minder besproken. Uit landelijke onderzoeken is echter bekend dat de deelname aan voorschoolse voorzieningen ook bij deze groepen zeer

Noot 10 Bron: onderzoeksbureau Eysink, Smeets & Etman 2000.

gering is. Geïnterviewden uit het onderwijs noemen verschillende oorzaken voor het geringe bereik van allochtone kinderen. Allereerst de kosten. Een oma of tante die oppast is gratis en dat telt in een buurt met het laagste besteedbare inkomen van Capelle. Ten tweede bestaat de indruk dat veel allochtone ouders weinig weten over de functie van peuterspeelzalen voor de taalontwikkeling van hun kind.

2.3 Schoolse periode

Basisonderwijs

De meerderheid van de kinderen uit de Hovenbuurt gaat naar basisschool de Klim-op en basisschool De Horizon. Vanuit het onderwijs komen signalen dat een deel van de Surinaamse en Antilliaanse kinderen met taalachterstanden start aan het basisonderwijs. Daarbij wordt aangegeven dat het gevaar bestaat dat Surinaamse kinderen tussen de mazen van het net door glippen. De contacten tussen de school en Surinaamse ouders zouden verbetering verdienen. Leerkrachten geven aan naar manieren te zoeken om met Surinaamse opvoeders te spreken over school en eventuele achterstanden van kinderen, die aansluiten bij de wensen van de Surinaamse opvoeders. De communicatie hierover met de Antilliaanse opvoeders verloopt – naar de beleving van de leerkrachten – iets directer en voorspoediger.

Zij-instromers

De scholen hebben frequent te maken met zij-instromers, kinderen die rechtstreeks uit het buitenland komen. Vaak gaat het om Antilliaanse kinderen, maar ook Surinaamse en een klein aantal kinderen van vluchtelingen behoren tot de zij-instromers. Het gebeurt regelmatig dat kinderen uit de Hovenbuurt slechts een korte periode op een school zitten, omdat zij verhuizen naar een andere buurt, gemeente of remigreren. De zij-instromers uit de Antillen krijgen op de Capelse scholen vaak een schooladvies voor één of twee klassen lager dan de klas waarin zij in de Antillen zaten. Voor de opvoeders komt dit advies meestal onverwacht. Kinderen komen met goede rapporten naar Nederland en hier blijkt daar weinig waarde aan te worden gehecht. De scholen vermoeden dat er grote verschillen van methode bestaan met het scholen op de Cariben. Zo wordt er op scholen in de Antillen en ook Suriname veel waarde gehecht aan de houding van de leerling ("stil en beleefd zijn") terwijl het onderwijs in Nederland meer een appèl doet op het begrip en de creativiteit van een leerling. Over de betekenis van school vertelt hij: "De functie van de juffrouw of meneer op de Antillen is heel belangrijk voor kinderen, daar kun je heen voor zorg, het is een soort mentor maar ook een tovenaar waar je heen gaat met problemen".

Ook voor zij-instromers uit Suriname geldt dat zij – mede door de ervaring met een andere onderwijsmethode – bij aankomst in Nederland onderwijsachterstanden hebben. Verschil is wel dat de leerlingen op de Antillen meestal alleen Nederlands spreken op school, terwijl de kinderen in Suriname ook Nederlands gebruiken na schooltijd. Over het algemeen hebben zij een minder grote achterstand in de Nederlandse taal dan Antilliaanse zij-instromers. De Antilliaanse en Surinaamse kinderen die in de laatste klas van het basisonderwijs instromen worden gezien als risicogroep. Zij dreigen tussen de mazen van het net te vallen. Het basisonderwijs heeft beschikking over stimuleringsmiddelen die, mede ingezet worden om Antilliaanse en Surinaamse zij-instromers een klas over te laten doen, waardoor zij de achterstanden voor de doorstroom naar het voortgezet onderwijs zo veel mogelijk kunnen inlopen. De zij-instromers in de laatste groep van het basisonderwijs missen deze kans.

Ouders betrekken

De basisscholen hechten er veel belang aan om de ouders te betrekken bij het onderwijs. Om Antilliaanse opvoeders te kunnen betrekken wordt soms het netwerk rond de opvoeders aangesproken. Bijvoorbeeld een Antilliaanse sleutelpersoon uit de wijk of een tante die zich bezighoudt met de kinderen. Verder is genoemd dat de positieve ontwikkeling in de positie van de ouder, zoals het vinden van een baan, ook een duidelijke positieve invloed heeft op de betrokkenheid van de ouder bij het onderwijs. Opgemerkt is dat het onderwijs minder bekend is met de netwerken in de Surinaamse gemeenschap en daardoor ook weinig een beroep kan doen op het netwerk rond de opvoeders. Verschillende geïnterviewden uit het onderwijs noemen dit een gemis.

Voortgezet onderwijs

Volgens de buurtmonitor 2000 zou 4% van de leerlingen uit de Hoven op het speciaal onderwijs zitten. Het gemiddelde percentage in Capelle bedraagt 3%. Uit interviews met onderwijsdeskundigen komt het beeld naar voren dat met name een groot deel van de Antilliaanse leerlingen doorstroomt naar het praktijkonderwijs. Achterstanden in de Nederlandse taal zouden een van de redenen zijn voor de doorverwijzingen naar het praktijk- en speciaal onderwijs. In het vervolgtraject van Support zal een nadere analyse van de doorstroom naar het voortgezet onderwijs moeten plaatsvinden. Ook de doorstroom van Surinaamse, Molukse en kinderen uit andere groepen is nog onvoldoende in beeld gebracht. Opgemerkt dient te worden dat de scholen voor voortgezet onderwijs ontvangen geen extra middelen voor Surinaamse, Antilliaanse en Molukse leerlingen ontvangen, terwijl er tegelijkertijd steeds meer signalen zijn dat juist deze groepen – mede door taalachterstanden – gemiddeld naar een lager niveau doorstromen dan verwacht zou mogen worden.

Huiswerkbegeleiding

In de Hovenbuurt zijn geen mogelijkheden voor huiswerkbegeleiding. Door alle geïnterviewden is aangegeven huiswerkbegeleiding onmisbaar is voor de jeugdigen in de Hoven gezien de taalachterstanden en beperkte ondersteuning door opvoeders. Tegelijkertijd verwachten de geïnterviewden dat het niet eenvoudig zal zijn om de jeugdigen over de drempel te krijgen voor huiswerkbegeleiding. "Het is een doelgroep die je eerst binnen moet zien te krijgen met leuke en meer vrijblijvende activiteiten". Verschillende respondenten zien in de combinatie van huiswerk en 'leuke' activiteiten ook een manier om de opvoeders te bereiken met een cursusaanbod. Het is veelvuldig opgemerkt dat het bereiken van de opvoeders niet eenvoudig is. De Antilliaanse doelgroep is trots en zeer gevoelig voor het idee gestigmatiseerd of gediscrimineerd te worden, is de uitleg van een aantal Antilliaanse deskundigen. Door de naschoolse activiteiten voor kinderen te combineren met bijvoorbeeld computerlessen voor de moeders zou men beter aansluiten bij de doelgroep. In dit kader is door vrijwel alle geïnterviewden regelmatig het belang van Antilliaanse professionals en vrijwilligers benadrukt.

Vrije tijd

In de buurt is een klein groepje vrijwilligers zeer actief met het organiseren van activiteiten voor kinderen. De behoefte van de kinderen aan activiteiten is vele malen groter dan het aanbod waarin de vrijwilligers, zelfs met ondersteuning van het jongerenwerk, kunnen voorzien. Zeer populair zijn de Antilliaanse percussielessen, waarvoor veel kinderen op een wachtlijst staan. Sportactiviteiten zijn eveneens zeer gewild, maar ook daarvoor is de vraag groter dan het aanbod.

Verder bestaat er een grote behoefte aan naschoolse activiteiten met flexibele eindtijden. Professionals signaleren dat veel alleenstaande moeders uit de Hoven het nauwelijks redden om hun kinderen tijdig van school te halen en vervolgens met de kinderen actief te zijn. Voor de moeders die werken zijn de schooltijden een probleem, vooral omdat de meeste scholen geen naschoolse activiteiten aanbieden. Daarbij komt dat veel van de alleenstaande moeders zelf zorgen hebben, ze zijn vaak nog zeer jong, hebben een slechte positie op de arbeidsmarkt en leven daardoor meestal van een minimuminkomen. De schuldenproblematiek onder deze groep is groot. Onder deze condities blijft er weinig energie en aandacht over voor de kinderen die uit school komen (zie verder paragraaf alleenstaande moeders).

De constatering dat er weinig aandacht is voor de vrijetijdsbesteding gaat niet alleen op voor de alleenstaande moeders in de Hovenbuurt. Geïnterviewden menen dat een groot deel van de opvoeders weinig aandacht besteedt aan het 'zinvol' invullen van de vrije tijd. Al eerder is opgemerkt dat kinderen buiten spelen zonder toezicht van volwassenen. Voor de Antilliaanse kinderen onder 12 jaar geldt dat zij op straat in groepen optrekken. Vaak heeft een ouder kind, van boven de 12 jaar, de leiding over een groep. Deze zogenaamde leiders gebruiken jonge kinderen nog al eens voor "eigen zaken". Mede hierdoor zouden jeugdigen risico's lopen om in aanraking te komen met criminaliteit. Voor met name de twaalfplussers geldt dat zij zich moeten bewijzen naar leeftijdgenoten, ook in materieel opzicht. Om status te verkrijgen binnen de groep zijn bijvoorbeeld kleren en gsm'etjes heel belangrijk. Alle geïnterviewden merken op dat jeugdigen veel en tot laat 's avonds televisie kijken en daardoor ook programma's zien met geweld en seks.

Jongeren/jong volwassenen

In de wijk Middelwatering, waarvan de Hovenbuurt onderdeel uitmaakt, worden twee avonden inloop georganiseerd in een jeugdhonk. Hoewel het jeugdhonk dringend toe is aan vervanging, zijn jongeren uit de Hoven blij met de enige plaats is waar zij elkaar 'overdekt' kunnen ontmoeten. De begeleiding van de inloopavonden is nog niet helemaal rond, een van de avonden wordt gedraaid door een vrijwilliger. Verder maken jongeren uit de Hoven gebruik van een aantal gemeentelijk georganiseerde sportactiviteiten. De Antilliaanse vereniging VAAC organiseert iedere maand een tienerdisco in een sporthal. Uit interviews blijkt dat de belangstelling van de tieners uit De Hoven groot is voor deze activiteit, maar dat de locatie slecht bevalt. De sporthal ligt afgelegen en moeders durven hun kinderen niet alleen te laten gaan. Doordat veel van de opvoeders uit de Hoven geen auto hebben is het vervoer naar de sporthal een probleem.

2.4 Naschoolse periode

Onderwijs- en arbeidsmarktpositie van Antillianen/Arubanen

Voor een grote groep Antilliaanse jong volwassenen vormt de Nederlandse taal nog steeds een barrière voor integratie. Dit geldt in ieder geval voor de nieuwkomers, maar ook voor een deel van de oudkomers. Vanuit de stimuleringsprojecten Antillianen Arubanen (AA) en het oudkomersbeleid is de afgelopen jaren extra geïnvesteerd in het NT-2 onderwijs aan deze groepen (zie verder hoofdstuk Beleid). Op verschillende locaties in Capelle zijn Nt2 groepen gestart. Mede door een gebrek aan aansluitende kinderopvang was er een groot verloop van Antilliaanse cursisten. Het gebrek aan kinderopvang is volgens geïnterviewde Antillianen niet de enige verklaring voor het verloop. Volgens hen ligt een van de valkuilen in de perceptie die Antillianen hebben van hun beheersing van de Nederlandse taal. Vaak is die perceptie een over-

schatting van hoe de beheersing in de Nederlandse samenleving wordt gewaardeerd. Onderwijs in de Nederlandse taal ligt in zekere zin gevoelig en kan een "schaamte" onderwerp worden. Het Nederlands dat men op de Antillen heeft geleerd, blijkt in Nederland plotseling niet te volstaan.

De arbeidsmarktpositie van veel Antilliaanse nieuwkomers is slecht. Over de arbeidsmarktpositie van de schoolverlaters zijn op buurtniveau geen gegevens beschikbaar. Het percentage geregistreeerde werklozen onder alle AA in Capelle bedraagt circa 37%. Via het Tweede Stimuleringsproject AA wordt momenteel gewerkt aan de verbetering arbeidsmarktpositie van jonge Antillianen en Arubanen. De doelgroepen van het stimuleringsproject zijn kansarme AA jongeren zonder werk tussen 18 en 30 jaar en de alleenstaande jonge AA moeders met kinderen jonger dan vijf jaar. Het stimuleringsproject is een gemeentelijk project.

Alleenstaande jonge moeders

In de Hovenbuurt woont een opvallend hoog percentage alleenstaande allochtone moeders. Een deel van hen is jonger dan 20 jaar. Uit interviews komt het beeld naar voren dat veel alleenstaande moeders hun positie in de maatschappij als geïsoleerd ervaren. Taal- en culturele barrières zouden meespelen, maar ook het gevoel niet door de Nederlandse maatschappij geaccepteerd te worden. Voor een groot deel van de (Antilliaanse) alleenstaande moeders geldt dat zij geen steun krijgen van de vaders van de kinderen. Professionals hebben gewezen op het belang van empowerment voor deze groep vrouwen, zo nodig in combinatie met een familiegericht hulpverleningsaanpak. Doel van empowerment is o.a. het toewerken naar positiever zelfbeeld en beter zicht krijgen op de eigen mogelijkheden binnen de Nederlandse maatschappij. Veel van deze moeders zouden er niet op vertrouwen dat lange termijn investeringen, zoals opleidingen, ook daadwerkelijk resulteren in een betere positie in de Nederlandse samenleving. Zij hebben de behoefte dat resultaten van investeringen snel merkbaar zijn, in ieder geval door een verbeterde financiële situatie.

Al eerder is geconstateerd dat de financiële situatie van de meeste alleenstaande moeders niet rooskleurig is. Hoewel er een grote schuldenproblematiek is, wordt er toch veel geld uitgegeven aan kleren voor zichzelf maar ook voor de kinderen. Het wordt erg belangrijk gevonden om er goed uit te zien en problemen niet te tonen aan de buitenwereld. Soms is deze behoefte zo groot dat bijvoorbeeld het stelen van kleren, niet langer wordt afgekeurd. Een deskundige signaleert een vervaging van waarden en normen die ook van invloed is op de relatie tussen moeder en kind en op het gedrag van het kind. Er bestaat behoefte aan gerichte activiteiten die aan al deze aspecten aandacht besteden, overigens zonder daarbij "een wijzende vinger" te richten op de moeders.

Hulpverlening

Bureau Jeugdzorg (BJZ) dat voor de regio het aanbod jeugdhulpverlening dient te verzorgen heeft haar hoofdkantoor in Rotterdam. BJZ heeft tot op heden een zeer beperkt aanbod gedaan in Capelle aan den IJssel. Tussen de gemeente en BJZ zijn onderhandelingen gaande over uitbreiding van het aanbod. Door alle geïnterviewden is gewezen op het belang van meer outreachende jeugdhulpverlening voor jeugdigen (en opvoeders) uit de Hoven. Vlakbij de Hoven ligt het kantoor van De Vierstroom, het algemeen maatschappelijk werk (AMW). Een relatief klein deel van de cliënten van het AMW komt om uit de Hovenbuurt. Het kleine aantal Antilliaanse bewoners dat zich meldt bij het AMW komt meestal met praktische en vaak dringende vragen, bijvoorbeeld omdat er een huisuitzetting dreigt en de schulden te hoog zijn opgelopen. De ervaring is dat Antilliaanse cliënten pas een beroep doen op de hulpverlening op het moment dat de problemen helemaal uit de

hulpverlening op het moment dat de problemen helemaal uit de hand zijn gelopen. Antilliaanse geïnterviewden geven aan deze signalen te herkennen. Zij vertellen dat het vragen om hulp en praten over "echte emotionele" problemen voor Antillianen zeer moeilijk is (zie verder: vergelijking met landelijk onderzoek). In feite sluit de traditionele Nederlandse manier van hulpverlening, waarbij de klant zich zelf moet melden met een hulpvraag bij een officiële instantie, niet goed aan bij de behoefte van de Antilliaanse klant. Verschillende geïnterviewden noemen het een gemis dat er geen outreachende hulpverlening plaatsvindt, omdat dit veel beter zou aansluiten bij de behoeften van veel Hovenbewoners.

Uit literatuur is bekend dat de aansluiting tussen de behoeften van Surinaamse cliënten en de Nederlandse hulpverlening vaak niet optimaal is¹¹. In de interviews over de Hoven is weinig naar voren gekomen met betrekking tot dit onderwerp.

2.5 Vergelijking met landelijk onderzoek Antillianen en Surinamers

Taal

Opleiding, leeftijd en migratietype gelden als een van de bepalende factoren voor het niveau van taalbeheersing. Over het algemeen geldt dat leden van de eerste generatie migranten, degenen die zich voor 1980 hebben gevestigd in Nederland, het minst zijn opgeleid. De eerste generatie Antillianen vormt hierop een uitzondering, zij zijn gemiddeld genomen beter opgeleid dan de later gekomen Antillianen. Verder vertoont de taalbeheersing van Surinamers en Antillianen aanzienlijke verschillen. Van de Antillianen heeft een beduidend groter deel moeite met het Nederlands bij het spreken en is het aandeel dat of altijd Nederlands spreekt met de partner of kinderen kleiner¹².

Opvoeding en gezin

Bij Caribische bevolkingsgroepen is er vaak sprake van een matriachale (vaderloze) gezinsstructuur. De moeder is het centrum van het gezin, de band met de kinderen is vaak hecht, terwijl de vaders veelal een 'passantenrol' hebben. De moeders voeden hun kinderen over het algemeen streng op. Ook in Surinaams Hindoestaanse gezinnen heeft de moeder een centrale rol in de opvoeding, zeker in de eerste levensjaren van het kind. In de traditionele Hindoestaanse opvoeding worden kinderen tot de leeftijd van ongeveer 5 jaar gevrijwaard van geboden en verboden, zolang zij geen anderen niet tot last zijn. Daarna worden kinderen opgevoed via de bevelsstructuur. Kinderen leren zich te richten op het groepsbelang – ook wel aangeduid als groot familiebelang. Evenals bij Creoolse Surinamers, hechten de Hindoestaanse Surinamers veel belang aan het respecteren van ouderen en autoriteiten¹³. In een onderzoek onder o.a. Surinamers¹⁴ is genoemd dat het ontbreken van de oude autoriteiten – zoals oudere mensen, kerken en leraren uit de gemeenschap – problemen veroorzaakt bij de generatie die in Nederland opgroeit. Buiten het gezin zouden Surinaamse jongeren weinig zekerheden of positieve voorbeelden uit de eigen kring hebben waar zij zich aan vast kunnen houden.

Noot 11 Zie ook paragraaf vergelijking met landelijk onderzoek.

Noot 12 Bron Rapportage Minderheden, SCP, 1999.

Noot 13 Surinaamse opvoedingstradities, RISBO 1993.

Noot 14 Strafbeleving van allochtone jongens, Min. van Justitie, 1999.

De arbeidsparticipatie van alleenstaande Antilliaanse en Surinaamse moeders is, in verhouding tot autochtone alleenstaande moeders, hoog. De meerderheid van de eenoudergezinnen behoort tot de laagste inkomensgroepen. Bij de opvang van kinderen na school en de hulpverlening hebben familie en buurtbewoners in de herkomstlanden een belangrijke rol. Veel van de alleenstaande moeders moeten het in Nederland stellen zonder een buurtnetwerk dat informeel toezicht houdt.

Professionals

In 1997 is er landelijk onderzoek gedaan naar de positie van de Antilliaanse volksklasse in de Nederlandse samenleving¹⁵. Onderzoeksonderwerp was onder andere de kennis van Nederlandse professionals over de Antilliaanse doelgroep waar mee zij werken. De resultaten van het onderzoek waren weinig positief. Er werd geconstateerd dat er weinig kennis was van het onderscheid met Surinamers, de sociale en economische verhoudingen op de Antillen, het Antilliaanse onderwijs, de beheersing van de Nederlandse taal, de man-vrouw relaties en het familienetwerk.

In de hulpverlening bleek de inadequate kennis door te werken in de diagnose die de professionals stelden van hun cliënten. Al eerder is gesteld dat veel Antilliaanse migranten in Nederland arriveren met een complexe problematiek. Factoren als een laag niveau van taalbeheersing, sociale vaardigheden en geslotenheid maken de aansluiting met Nederlandse instellingen niet eenvoudig. De constatering dat veel professionals die werken met de doelgroep, niet voldoende kennis hebben over de doelgroep voor aansluiting, maakt het beeld niet rooskleuriger.

Nieuwkomers

Capelle aan den IJssel heeft te maken met de instroom van voormalige inwoners van de Nederlandse Antillen, waarvan een belangrijk deel kansarme (oudere) jongeren. Meer dan de helft van de Antilliaans/Arubaanse (AA)gemeenschap in Capelle is jonger dan 25 jaar. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de integratie van AA nieuwkomers slecht verloopt. De meerderheid van deze jongeren heeft geen opleiding genoten en heeft voorname achterstanden in de Nederlandse taal. Verder heeft een aanzienlijk deel van deze jongeren verslavingsproblemen. In Nederland worden Antilliaans/Arubaanse nieuwkomers over het algemeen geconfronteerd met een samenleving die veel hogere eisen aan hen stelt, dan waar zij op rekenden bij het verlaten van de Antillen. De beeldvorming over de mogelijkheden in Nederland en de situatie van familie in Nederland is vaak veel rooskleuriger dan de werkelijkheid. Bovendien blijkt de in Nederland woonachtige familie meestal minder economische welvaart te kennen dan verwacht. De beheersing van de Nederlandse taal blijkt een obstakel bij het vinden van opleiding en werk, terwijl veel nieuwkomers na jarenlang onderwijs in de Nederlandse taal op Curaçao of Aruba menen dat zij geen taalachterstand hebben. Onder de jonge nieuwkomers is ook een groep minderjarige nieuwkomers. Meestal worden zij informeel opgevangen door een familielid of gezin. Reden van opvang is vaak de morele gevoelde verplichting aan de familie in de Cariben en niet zo zeer de wens om een kind in huis te nemen. Dit heeft tot gevolg dat er geen regelingen worden getroffen om het kind officieel in huis te nemen als voogd of pleeggezin, waardoor er ook geen kinderbijslag voor het kind wordt ontvangen en de nieuwkomer drukt op het budget van de familie in Nederland.

Noot 15 Morgen bloeit het diabaas, Hans van Hulst, Spinhuis, 1997.

Door hun leeftijd komen de jonge nieuwkomers ook niet in aanmerking voor een uitkering. Het is niet eenvoudig zicht te verkrijgen op deze jongeren¹⁶. Onderzoeker Van Hulst geeft nog een achtergrondreden voor het in huis nemen van familie (zie noot 9). Hij schrijft hierover: "In de Antillen is een groot gebrek aan woningen voor de laagstbetaalden en de degenen die van de onderstand moeten leven, waaronder zich veel vrouwen met kinderen bevinden. In moeders huis is echter altijd plaats, ook voor dochters met kinderen. Inwoning is daardoor een vanzelfsprekend kenmerk van de Antilliaanse leefpatroon, met name in de volksklasse. Dat kenmerk wordt uiteraard niet ongedaan gemaakt door migratie naar Nederland".

Sinds een aantal jaar is er sprake van overlast op verschillende plaatsen in Capelle, die mede veroorzaakt wordt door Antilliaanse jongeren. Ook is er sprake van zwaardere vormen van criminaliteit in de Antilliaans/Arubaanse gemeenschap. Landelijke onderzoeken¹⁷ naar de verklaringen van criminaliteit wijzen op een aantal factoren. Allereerst wordt het gebrek aan integratie genoemd. De slechte uitgangspositie (achterstand onderwijs, slechte huisvestingssituatie) van de jonge nieuwkomers is een belangrijke verklaring. Verder gaat het om jongeren die alleen komen en in Nederland niet terechtkomen in een stabiele sociale omgeving. Veel van de jongeren zijn afkomstig uit achterstandswijken op de Antillen. Zij zijn gewend om te (over)leven van de informele economie. Uit onderzoeken blijkt dat het vertrouwen om iets te bereiken in de 'normale' samenleving onder deze jongeren zeer laag is, wat voortkomt uit een combinatie van faalangst, fatalisme en de confrontatie met de belemmeringen van de eigen groep. Het investeren in de eigen toekomst, zeker de lange termijn investeringen passen niet in deze beleving. Tegen deze achtergrond komen de nieuwkomers eenvoudig in aanraking met het (semi)criminele circuit.

Huisvesting

Het aantal AA dat in Capelle woont is waarschijnlijk groter dan uit de officiële cijfers blijkt, aangezien een deel van de AA 'ongeregistreerd' verblijft in de gemeente. Het gaat vaak om nieuwkomers die tijdelijk inwonen bij familie of bekenden om dan weer te vertrekken naar een volgend logeeraadres. De gastgezinnen hebben geen behoefte dat de nieuwkomer zich inschrijft, bijvoorbeeld uit angst verlies van uitkering of vrees voor het permanente verblijf van de gast. De nieuwkomer heeft door het gebrek aan officiële huisvesting geen recht op een uitkering, dus geen inkomen en dus geen kans om een eventueel officiële eigen woonruimte. Scholen geven aan dat het verhuisgedrag van Antilliaanse ouders een probleem is voor de continuïteit van het onderwijs aan de kinderen.

Noot 16 De informatie uit deze paragraaf komt uit: Un perspectivo Nobo, AA jongeren uit de bijstand, Ministerie van SZW.

Noot 17 Onder andere Hulst en Bos, 1993.

2.6 Risicofactoren en kansen in de Hoven samengevat

Risicofactoren/zwaktes	Kans
Buurt	
1 Verpaupering van de wijk	• Overleg tussen betrokken instanties (WOP, huurdervereniging, St. Woningpartners, Veiligheidsbeleid) • Preventief beleid gericht op risico's sloop
2 Veranderen van school en verhuizen (veel tijdelijke inwoners die niet staan ingeschreven, waardoor overbewoning)	• Verbeteren van zicht op en kennis van kinderen uit deze doelgroep via afspraken met onderwijs en kinderwerk • Verbeteren van zicht op jongeren en jongvolwassenen uit deze doelgroep, contactlegging en toeleiding naar individuele traject begeleiding • Uitvoeren van plannen voor opvang- en doorloop woningen • Uitvoeren van plan begeleid wonen voor jongeren
3 Maatschappelijke leefregels die jeugdcriminaliteit onvoldoende afkeuren	• Buurtgerichte voorlichting in combinatie met activiteiten aanbod ¹⁸
4 Hoog percentage sociale meldingen bij politie Verkrijgbaarheid drugs (handel in drugs, vooral 'binnenskamers')	• Creëren van activiteiten aanbod voor jeugd • Monitoring veiligheidsbeleid • Maken van repressief plan
5 Weinig sociale cohesie	• BAS • Ondersteunen van vrijwilligers (initiatieven) • Nieuwe vrijwilligers werven • Ondersteunen zelforganisaties
6 Armoede en schuldenproblematiek	• Empowermenttraining voor vrouwen in maatschappelijk geïsoleerde positie • Spreekuur hulpverlening in de buurt (1 spreekuur volwassenen en 1 spreekuur jeugd)
Gezín	
7 Alleenstaande moeders in maatschappelijke geïsoleerde positie	• Voorzetting empowermenttraining voor Antil. Moeders • Opzetten van empowermenttraining voor moeders uit andere doelgroepen
8 Weinig toezicht van ouders	• Opzetten van kinderwerk in de Hoven • Opzetten van structuur voor georganiseerd oudertoezicht • Uitbreiding aantal uren jongerenwerk • Voorzetting ondersteuning vrijwilligers • Uitbreiding Brede School • Buurtgerichte voorlichting aan opvoeders (noot: laagdrempelig; in combinatie met recreatieve activiteiten voor opvoeder en kinderen in de buurt) • Vertrouwenspersoon voor kinderen/jongeren in de buurt
9 Betrokkenheid ouders bij probleemgedrag kinderen	• Buurtgerichte voorlichting (zie noot)

Noot 18 Buurtvoorlichting: dit zijn voorlichtingsactiviteiten gericht op opvoedingsondersteuning, sociale vaardigheden, waarden en normen die samen met recreatieve activiteiten worden aangebonden.

School	
10a Falen op basisschool o.a. als gevolg van taalachterstanden en peuterspeelzalen bereiken doelgroep met taalachterstand nauwelijks 10b Zij-instromers en tijdelijke leerlingen met taalachterstanden en aanpassingmoeilijkheden	• Voorlichting aan opvoeders, motiveren tot deelname peuterspeelzalen¹⁹ • Uitbreiding bereik peuterspeelzalen en VVE • Buurtbewoonsters toeleiden naar opleiding voor kinderopvang • Laagdrempelige educatieve activiteiten (bv. computerles) voor opvoeders in geïsoleerde positie in de wijk of op school • Nt-2 aanbod opvoeders • Extra begeleiding (OALT) voor Ant./Surinaamse leerlingen BO met taalachterstand • Extra begeleiding Ant./Surinaamse leerlingen in VO • Opzetten van schakelklas Antillianen/ Surinamers • Zorgdragen voor structurele aandacht voor zij-instromers in basis- en voortgezet onderwijs (kind en opvoeders). Opvoeders voorzien van informatie over NL-onderwijs
11 Gebrek ouder betrokkenheid bij school	• Brede School • Huiswerkbegeleiding in combinatie met activiteiten in de buurt • Meer investering van scholen in betrekken ouders • Buurtgerichte voorlichting
12 Schooluitval	• Individuele begeleiding 'drop-outs' • Trainingen voor leerlingen gericht op voorkomen schooluitval • Huiswerkbegeleiding • Meer activiteiten en professionelere structuur rond jeugd op buurtniveau • Het zicht op jeugd in het algemeen en specifiek de niet geregistreerde jeugd verbeteren
Individu/leeftijdgenoten/vrije tijd	
13 Omgang met probleemvrienden	• Meer activiteiten voor jongeren gekoppeld aan huiswerkbegeleiding
14 Positieve houding ten aanzien van probleemgedrag	• Activiteiten en professionelere structuur rond jeugd op buurtniveau. Verbeteren van het zicht op jeugd in het algemeen en specifiek de niet geregistreerde jeugd verbeteren • Buurtvoorlichting voor opvoeders (zie noot) • Spreekuur hulpverlening in of dicht bij de buurt

Noot 19 Laagdrempelig; in combinatie met recreatieve activiteiten voor opvoeder en kinderen.

Schollevaar Oost

3 Schollebaar Oost

3.1 Schets van de buurt

De wijk Schollebaar is eind jaren zeventig/begin jaren tachtig gebouwd. In die periode waren de rentestand en de bouwkosten hoog, en dat heeft zijn uitwerking gehad op de kwaliteit van de huizen en de hoogte van de huren. Bovendien zijn er in Schollebaar Oost meer woningen gebouwd dan aanvankelijk gepland, waardoor meer gestapelde woningen en een hogere dichtheid zijn gecreëerd dan in andere buurten in Schollebaar. Schollebaar Oost bestaat globaal uit drie buurten: de Kunstenaarsbuurt, de Operabuurt en de Gebouwenbuurt.

In de periode 1985-1986 ontstond leegstand en verpaupering in die buurten met veel huurwoningen doordat bewoners terugkeerden naar de Rotterdamse stadsvernieuwingsgebieden waaruit zij afkomstig waren. Sindsdien is er sprake van een negatieve spiraal: er is een hoge mutatiegraad, er zijn veel sociale problemen zoals (buren)overlast en veel sociaal onveilige situaties in de buurten. Door bewoners én professioneel betrokkenen in de buurten wordt gesproken van verdergaande verpaupering en onveiligheid: de buurten worden steeds slechter en het is tijd om het tij te keren. Daarbij speelt dat alle geluiden over de buurt negatief zijn: bewoners geven aan dat daardoor helemaal niemand er meer wil wonen. Vrijwilligers zijn in dat kader bijvoorbeeld bezig met een bloemenproject: door veel bloemen in de buurt te zetten, moet deze weer aantrekkelijker worden.

Door bewoners zelf wordt aangegeven dat de opzet van de buurt niet deugt: er zijn veel blinde muren die uitnodigen tot graffiti, het is onoverzichtelijk met veel donkere hoekjes en alles is te veel op elkaar gebouwd. Daarbij zijn er signalen van overbewoning: in plaats van één man wonen er in sommige flats wel twintig, wordt aangegeven.

Uit de buurtprofielen die zijn samengesteld op basis van de buurtmonitor 2000 komt naar voren dat in Schollebaar Oost – in vergelijking met de gemeente Capelle als geheel – relatief veel eenoudergezinnen (25% in de drie buurten gemiddeld²⁰) en alleenstaanden wonen (56%). Het aandeel bewoners van etnische afkomst ligt ook boven het gemiddelde (ongeveer 30%). De gemiddelde woonduur, de oppervlakte per persoon en het aantal woningzoekenden wordt als ongunstig beoordeeld. Sociaal-economisch valt op dat het aantal bewoners met een bijstandsuitkering en het aantal werkzoekenden – ten opzichte van het Capels gemiddelde – iets ongunstig is.

Bewoners

De drie buurten die tezamen Schollebaar Oost vormen, tellen ongeveer 4.759 inwoners. Schollebaar Oost is een jonge buurt: ruim eenderde van de bewoners is jonger dan 25 jaar. Ongeveer 70% van de bewoners heeft de Nederlandse nationaliteit. Ongeveer 7% van de bewoners is van Surinaamse afkomst, 4% van Antilliaanse afkomst, 4% van Mediterrane afkomst en ruim 10% van 'overige' afkomst.

Noot 20 12% in de Kunstenaarsbuurt, 31% in de Operabuurt en 24% in de Gebouwenbuurt.

Daarbij moet wel aangetekend worden dat - zoals ook reeds in de probleem-analyse van de Hoven naar voren is gekomen - de indruk bestaat dat de groep Antillianen veel groter is. Op basis van een norm die gehanteerd wordt door de politie Rotterdam Rijnmond wordt geschat dat de groep ongeveer 2,5 maal zo groot is dan de geregistreerde groep. Dit zou tevens de signalen van overbewoning kunnen verklaren: naar schatting wonen er zeker 300 mensen meer dan staan geregistreerd. De groep 'overige' bestaat voor een belangrijk deel uit vluchtelingen. Tenslotte woont er een groep Roma (zigeuners) in Capelle die bestaat uit ongeveer 80 personen, waarvan zo'n 40 kinderen. Op 2 gezinnen na - die wonen in Oostgaarde - wonen deze gezinnen in Schollevaar Oost.

Duidelijk mag zijn dat Schollevaar Oost een multiculturele buurt is. Problemen en risicofactoren in de buurt worden dan ook niet zozeer toegeschreven aan één (etnische) groep, maar veeleer aan algemene factoren die eerder buurtgebonden zijn dan cultuurgebonden. Zo wordt de eenzijdige bevolking in de delen van Schollevaar Oost met sociale huurwoningen als een belangrijk knelpunt genoemd. Met de (nieuwe) manier van woningtoewijzing - waarbij mensen inschrijven op een woning uit de woningkrant - wordt de samenstelling van de buurt steeds eenzijdiger. Op de woningen in Schollevaar Oost wordt niet ingeschreven door mensen die kunnen wachten en/of die meer kunnen betalen. Gevolg is dat met name de sociaal zwakkeren in Schollevaar Oost terecht komen. Deze tendens is al langere tijd zichtbaar in Schollevaar. Uit de gesprekken wordt echter duidelijk dat deze tendens steeds sterker wordt, en dat in de buurt gesproken wordt van een duidelijke negatieve spiraal. Er is steeds vaker sprake van sociaal zwakke gezinnen, incomplete gezinnen, schuldenproblemen en psychische problemen in de buurt. Er is overigens door de gemeente in samenwerking met woningpartners een wijkvisie opgesteld waarbinnen plannen zijn ontwikkeld om de buurt (fysiek) op te knappen. Tot uitvoering van deze plannen is het echter nog niet gekomen.

Omdat in het plan van aanpak Support echter wel degelijk ook aandacht voor culturele factoren vereist wordt, is in de analyse van de buurt - daar waar relevant - toch een onderscheid gemaakt naar een viertal groepen. Het gaat dan om Surinamers, Antillianen/Arubanen, Roma en Nederlanders.

Hoewel er ook veel vluchtelingen wonen in Schollevaar, is deze groep niet als aparte doelgroep benoemd. Belangrijke reden hiervoor is dat deze groep binnen de buurt nauwelijks (zichtbaar) problemen veroorzaakt. Door deskundigen wordt ook aangegeven dat er reeds veel inzet is op deze groep en dat het vaak hoger opgeleide mensen zijn. Daardoor verloopt hun integratie over het algemeen redelijk soepel: de kinderen uit deze groep lopen bijvoorbeeld hun taalachterstanden snel in.

Surinamers en Antillianen

In Schollevaar oost woont een groep Surinaamse oudkomers. Er is niet veel zicht op eventuele problematiek binnen deze groep. Daarnaast zijn er de laatste jaren - evenals in de Hoven - veel nieuwkomers van Antilliaanse afkomst in de buurt gaan wonen. Veel van deze nieuwkomers hebben geen vast adres in de buurt en hebben een achterstandspositie op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt. Op de specifieke problematiek van beide groepen is in het vorige hoofdstuk (De Hoven) reeds dieper ingegaan.

Roma (zigeuners)

In Schollevaar Oost woont een groep Roma-zigeuners, bestaande uit 17 gezinnen. Ook zij kwamen begin de jaren '80 in de buurt wonen. Er is geen sprake van integratie van deze groep, de werkloosheid is groot en het schoolverzuim zeer hoog. Maar liefst 70% van de leerplichtige kinderen gaat niet of nauwelijks naar school. De gezinnen wonen in Schollevaar en Oostgaarde. De basisschoolleerlingen staan ingeschreven op scholen in Schollevaar. De groep heeft echter een totaal andere leefwijze waarin bijvoorbeeld aan het begrip 'tijd' een andere invulling wordt gegeven dan in de Nederlandse cultuur. Het belang van het naar school gaan wordt binnen de cultuur niet onderkend. Een belangrijk probleem in deze groep vormt dan ook de ontplooiing. Zo willen ze bijvoorbeeld best een kader vormen, maar het niveau is daarvoor simpelweg niet aanwezig in de groep. Doordat de ouders zelf ook slechts beperkt onderwijs gevolgd hebben, kunnen zij de kinderen niet ondersteunen en blijven de achterstanden van deze groep in stand. De zelfredzaamheid in de Nederlandse maatschappij wordt daardoor ernstig beperkt: niet of slecht kunnen lezen en schrijven zijn hier voorbeelden van. Aangegeven wordt dat met name deze groep voor veel overlast zorgt in de buurt in de vorm van pesterijen en diefstal. Bovendien wordt er gesignaleerd dat een aantal jongeren die op het voortgezet onderwijs zouden moeten zitten, in de drugshandel zitten.

In het verleden is in deze gemeenschap een project geweest dat werd uitgevoerd door het STIP (Specifiek Tijdelijk Integratie Project) dat zich specifiek richtte op het naar school laten gaan van de kinderen in de gemeenschap. Hoewel dit project succesvol is geweest, is het in 1996 stopgezet door de gemeente.

Juist op dat moment moesten de betrokken kinderen echter de overstap naar het voortgezet onderwijs maken, waardoor deze overstap voor een groot deel is mislukt. Winstpunt is wél dat er door dit project een aantal goede contacten zijn gelegd met de groep.

Nederlanders

Zoals reeds eerder is aangegeven, hangt de problematiek in Schollevaar Oost slechts in beperkte mate samen met culturele factoren en/of specifieke etnische minderheidsgroepen in de buurt. Door verschillende respondenten is aangegeven dat de meeste problemen net zo goed voor Nederlandse kinderen gelden als voor allochtone kinderen. Zo wordt er aangegeven dat ook binnen de groep Nederlandse bewoners regelmatig sprake is van een taal- en leerachterstand, van werkloosheid en van armoede. Veel alleenstaande moeders hebben – net als hun allochtone 'collega's' – vaak moeite met het in de hand houden van hun zonen.

Andere aandachtsgroepen

Naast de bovenbeschreven groepen woont er – verspreid door de buurt – een groep van 40 tot 50 AMA's (alleenstaande minderjarige asielzoekers) die tot hun achttiende jaar ondersteund worden, maar die na hun achttiende jaar geen recht meer hebben op voorzieningen en veelal illegaal in de buurt blijven wonen bij kennissen en familie. Daarnaast zijn er zo'n 30 tot 40 jongeren die in 'begeleid wonen' projecten zijn ondergebracht. Een deel van deze jongeren kampt met problemen.

Veiligheid

De wijk wordt door veel bewoners als onveilig ervaren. Er is bijvoorbeeld sprake van vandalisme en intimidatie op straat door jongeren en er wordt veel ingebroken en gestolen. De indruk bestaat overigens bij bewoners dat

daar voor een groot deel de Roma voor verantwoordelijk zijn. Uit het veiligheidsonderzoek van Eysink, Smeets en Etman blijkt dat verkeersveiligheid, jongerenoverlast, inbraak en verpaupering door de bewoners als de grootste problemen worden ervaren. Het aantal meldingen en aangiftes met betrekking tot inbraak en 'sociaal' (burenoverlast, twisten e.d.) ligt dan ook fors hoger dan gemiddeld in Capelle. Het aantal meldingen 'geweld' en 'jeugd' ligt met name in de Kunstenaarsbuurt erg hoog.

In de gesprekken die zijn gevoerd met bewoners uit de buurten komt naar voren dat veel mensen 's avonds de straat niet meer op durven uit angst voor de groepen jongeren die er rondhangen. De zogenoemde Pradogroep wordt in dat verband veelvuldig genoemd. Later in deze paragraaf wordt op deze groep verder ingegaan. Door deze respondenten wordt ook aangegeven dat de politie weliswaar zegt dat de situatie onder controle is, maar dat juist 's nachts – als de politie niet aanwezig is – de overlast het ergst is.

In vrijwel alle interviews wordt aangegeven dat er zeer weinig samenhang bestaat onder de huidige bewoners. Veel van de (nieuwe) bewoners zien de woning en de wijk als een tijdelijk onderkomen en missen daardoor elke betrokkenheid bij de buurt. Daarbij wordt aangegeven dat de gemeente zelf zich ook niet inspant voor de omgeving: de openbare voorzieningen zijn onvoldoende en de buurt maakt een vuile indruk. Volgens een aantal respondenten nodigt dat weer uit tot vandalisme. Momenteel wordt de Nabuccobuurt door veel mensen als een opkomend probleemgebied genoemd: aangegeven wordt dat het een verloederd gebied is waar veel in drugs gehandeld wordt.

Grootste schrik is volgens respondenten op dit moment de (ervaren) toename in geweld – overvallen en kinderen die elkaar bedreigen. Een aantal moeders geeft specifiek aan bang te zijn voor het 'buitenklimaat' in de buurten.

Enerzijds is het een mooie wijk met veel groen voor de kinderen, maar anderzijds hangen er oudere kinderen rond die de kleinere kinderen intimideren. De jongeren pakken bijvoorbeeld speelgoed af of slaan de kinderen zonder aanleiding. De moeders zijn bovendien bang dat hun eigen kinderen dergelijk gedrag gaan overnemen.

Hanggroepen

Zoals al eerder is aangegeven, wordt jongerenoverlast veelvuldig genoemd als probleem in de wijk. Het meest genoemd in dat kader is de zogenoemde 'Prado'groep – een groep van ongeveer 25 jongeren die met name rondhangt bij de C1000/Prado. Van deze groep is onlangs onder regie van de gemeente met het jongerenwerk, in samenwerking met de politie, een analyse gemaakt. Daaruit bleek dat de groep voor het grootste deel uit Antilliaanse jongens bestaat, maar dat ook Surinamers en Roma deel zijn van de groep. Deze jongeren hingen elke dag na 16.00 uur rond tot ongeveer 23.30 uur. In het weekend bleven ze vaak hangen tot 2 à 3 uur. Daarbij speelde volgens de bewoners een rol dat de 'chinees' ook midden in de nacht nog eten en drank verstrekt aan de jongeren. De jongeren bedreigden en pestten regelmatig voorbijgangers en vielen kinderen lastig. De groep werd door de bewoners als zeer bedreigend ervaren waardoor steeds een gespannen sfeer heerste in de buurt.

De groep werd in het kader van de analyse getypeerd als 'oranje'²¹ : (nog) geen meervoudige problematiek, maar er zijn wel problemen aanwezig. Bewoners geven overigens aan dat er wel degelijk sprake is van crimineel gedrag: er zou flink in drugs gehandeld worden door een aantal jongeren. In de interviews werd aangegeven dat er weinig zicht is op specifieke problemen van de jongeren zelf. Wel bestaat de indruk dat de jongeren thuis niet echt welkom zijn, en daardoor (te) veel vrijheden krijgen. Het is voor de jongeren makkelijk om zich aan toezicht te onttrekken omdat niemand voldoende overzicht op ze heeft – school, ouders en/of leerplicht. Wel lag en ligt er een kans in het feit dat de jongeren benaderbaar zijn: er is contact met de jongeren vanuit zowel jongerenwerk als vanuit de politie. Door gezamenlijk activiteiten te ontwikkelen, is de overlast de laatste maanden dan ook aanzienlijk minder geworden.

Bij de bewoners heerst echter de angst dat de groep met mooi weer weer terugkomt. Bovendien wordt aangegeven door de bewoners dat – volgens hen – slechts een klein deel van de groep ook woonachtig is in Schollevaar Oost. Een groot deel van de groep zou afkomstig zijn uit Zevenkamp en de Terp. Gevraagd naar kansen en oplossingen geven de bewoners dan ook aan dat ze graag zouden zien dat er daar activiteiten worden georganiseerd voor de jongeren – zodat ze wegblijven uit deze buurt. Daarbij wordt aangegeven dat het ook onaantrekkelijker zou moeten worden gemaakt om er rond te hangen – bijvoorbeeld door sluiting van de Chinees en het weghalen van zitmogelijkheden.

Jongeren

In aanvulling op bovenstaande is een gesprek gevoerd met een aantal jongeren uit Schollevaar Oost, waarvan één lid van de Pradogroep. Deze jongeren geven aan dat er voor hen simpelweg niet veel anders te doen is dan buiten rond hangen of een beetje internetten – als ze de beschikking over een computer hebben. Zelf vinden ze de buurt veilig, maar ze zijn zich er wel van bewust dat andere bewoners dat niet zo ervaren. Het valt ze op dat mensen na donker niet meer buiten komen en ze geven zelf aan dat door de groepen jongeren komt. Daarbij wordt tevens aangegeven dat er een moord is gepleegd, waardoor iedereen bang is geworden. De behoeften van de jongeren liggen voor een groot deel op het vlak van vrije tijd: ze zouden graag een buurthuis zien dat vaker open is en lichten bij het voetbalveldje zodat ze 's avonds kunnen voetballen. Ook een voorziening waar ze (goedkoop) kunnen internetten wordt genoemd. Gevraagd naar specifieke behoefte aan hulp, bleek dat de jongens zelf (ook) aangeven (te) slecht Nederlands te spreken – en dat dat ook niet beter wordt omdat iedereen in hun omgeving zo praat. Huiswerkbegeleiding wordt dan ook (aarzelend) genoemd als wens. Gevraagd naar wat er nodig is voor kleinere kinderen in de buurt wordt meer (regionale) kinder TV genoemd – juist ook voor allochtone kinderen.

De begeleider van de jongeren geeft aan dat de jongeren een gebrek hebben aan goede voorbeelden. Ze hebben een zeer beperkt beeld van de wereld en komen de buurt nauwelijks uit. Meer dan de helft van de jongeren eindigt zonder diploma met een rotbaan en weinig geld waardoor de aantrekkingskracht van het criminele groot wordt. Er is van huis uit weinig steun voor de jongeren – ouders zijn minimaal betrokken. Op school hebben veel van de jongeren problemen.

Noot 21 Waarbij geldt dat 'oranje' inhoudt dat jongerenwerk in samenspraak met de politie een aanpak ontwikkelt, terwijl bij 'rood' alleen de politie in actie komt.

Dit wordt deels veroorzaakt doordat de jongeren het te makkelijk willen hebben, maar deels ook door misverstanden tussen docenten en de jongeren.

3.2 Voorschoolse periode

In Schollevaar Oost is gestart met de uitvoering van Voor- en Vroegschoolse Educatie op basisschool de Piramide en peuterspeelzaal de Peuterhof. De voorzieningen bereiken echter nauwelijks kinderen uit de beoogde doelgroepen. Dit is zorgwekkend, zeker gezien het feit dat het merendeel van de kinderen uit de doelgroepen aan de basisschool begint met een taalachterstand.

Geïnterviewden uit het onderwijs noemen verschillende oorzaken voor het geringe bereik van allochtone kinderen. Allereerst de kosten. Een oma of tante die oppast is gratis en dat telt in een buurt waar het gemiddeld inkomen laag is. Ten tweede bestaat de indruk dat veel allochtone ouders weinig weten over de functie van peuterspeelzalen voor de taalontwikkeling van hun kind.

Zo krijgt Stichting de IJsselkids bijvoorbeeld – die peuterspeelzaalwerk verzorgt – nauwelijks allochtone kinderen binnen. Wel zijn er een aantal moeders actief op de peuterspeelzalen: zo wordt er voorgelezen en zijn er koffieochtenden en dergelijke. Binnenkort start bovendien een gespreksgroep met allochtone vrouwen.

3.3 Schoolse periode

Basisonderwijs

In Schollevaar Oost zijn twee basisscholen: de Sjalom en de Piramide. De scholen liggen (letterlijk) naast elkaar. De Sjalom is een relatief grote basisschool met 309 leerlingen. De Piramide is de helft kleiner met 147 leerlingen. Op basisschool Sjalom is ongeveer 19% van de leerlingen van allochtone afkomst, op de Piramide is dat percentage 43%. Daarbij moet aangetekend worden dat met name basisschool de Piramide steeds 'zwarter' wordt: de groepen 1 en 2 zijn komend schooljaar nagenoeg helemaal allochtoon. Hier wordt dan ook gesignaleerd dat taalachterstand een groot en groeiend probleem is. Als belangrijke oorzaak hiervoor wordt het feit genoemd dat er bij veel kinderen thuis (nog) de taal vanuit het land van herkomst wordt gesproken. Ook hier wordt bovendien het probleem van de 'zij-instroom' genoemd: een deel van de kinderen stroomt later in, als de achterstanden al nauwelijks meer zijn in te halen. Belangrijk signaal is dat het niveau van het onderwijs op de Antillen over het algemeen lager ligt, waardoor ook kinderen die het daar goed deden hier worden aangemerkt als achterstandsleerlingen.

Hoewel op basisschool Sjalom overwegend Nederlandse kinderen zitten, wordt ook hier gesignaleerd dat het schoolniveau steeds lager wordt. Er zijn veel sociaal zwakke leerlingen die voor een groot deel uit laagopgeleide incomplete gezinnen komen. Daarbij zijn veel sleutelkinderen – die (te) veel over straat zwerven na school. In dat verband wordt weer de negatieve spiraal in Schollevaar genoemd: veel 'goede' gezinnen trekken weg waardoor de samenstelling van de wijk zeer eenzijdig wordt. Er zijn veel incomplete gezinnen én veel gezinnen waar beide ouders (moeten) werken, terwijl er veel te weinig opvang is. Er worden veel sociaal maatschappelijke problemen gesignaleerd, waarvoor dringend maatschappelijk werk beschikbaar zou moeten komen.

Een aparte groep in het basisonderwijs vormen de Roma. Bekend is dat (landelijk) ongeveer 70% van de Roma kinderen niet naar school gaat. Op dit moment gaan er in Schollevaar 8 kinderen naar het basisonderwijs. Van deze kinderen moet overigens gezegd worden dat ze wél regelmatig komen. Met name de laatste twee jaar is hier een verbetering in opgetreden. Verklaring daarvoor is dat de ouders van deze kinderen zélf toentertijd gestimuleerd zijn om naar school te gaan, waardoor zij het belang van onderwijs iets meer onderschrijven dan hun ouders deden.

Op de Piramide is vier jaar geleden – in samenwerking met het STIP - gestart met de pilot Brede School: in dat kader worden overblijven, huiswerk-begeleiding, sport- en spel en computercursussen voor ouders georganiseerd. Ook wordt er een MRT cursus aangeboden waarin kinderen met een motorische achterstand worden begeleid. Daarnaast worden themaochtenden voor ouders georganiseerd, gebaseerd op de vraag van ouders. Dit betreft met name opvoedingsvraagstukken die meestal betrekking hebben op kinderen in de puberleeftijd, hiërarchie in het gezin en specifieke problemen van jongens rond de 12 jaar. De brede school is specifiek opgezet om achterstanden bij (risico)kinderen weg te kunnen werken en sociale vaardigheden aan te scherpen. Het bereik blijft echter wat beperkt: hoewel de Brede School is opgezet voor de gehele wijk, komen in de praktijk alleen kinderen (en hun ouders) die op basisschool de Piramide zitten er. Volgens respondenten hangt dit samen met het feit dat de Brede School geen eigen accommodatie in de wijk heeft. Groot voordeel van de brede school is dat het zeer laagdrempelig is: ouders en kinderen lopen toch al op school rond en maken zo op een vanzelfsprekende manier kennis met de Brede school. In dat kader wordt ook aangegeven dat de meeste groepen moeilijk rechtstreeks aan te spreken zijn – alles moet 'verpakt' worden. De brede school biedt daar mogelijkheden toe. Er wordt dan ook van verschillende kanten voor gepleit om het een veel meer wijkgebonden project te maken in plaats van een schoolgebonden project. Kansen worden door geïnterviewden vooral gezien in het taalonderwijs en in het zo vroeg mogelijk aanpakken van eventuele achterstanden – met het hele gezin.

Voortgezet onderwijs

Voortgezet onderwijs is er niet in Schollevaar Oost. Wel gaan de meeste kinderen uit deze buurt naar één van de twee scholen voor voortgezet onderwijs in Capelle: het Comenius en het IJssellandcollege.

Door de basisscholen en in het plan van aanpak 'Zorg in het Voortgezet Onderwijs' wordt overigens aangegeven dat er signalen zijn dat de overgang van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs zeer moeizaam verloopt. Waar de kinderen op de basisschool nog gewoon 'lastig' zijn, worden ze op het voortgezet onderwijs daadwerkelijk crimineel en vallen ze uit op school. Ook hier – of beter gezegd, nog steeds – spelen leer- en taalachterstanden een grote rol. Bovendien speelt hier (ook) het 'zij-instroom' probleem: een deel van de Antilliaanse en Surinaamse kinderen stroomt in op het voortgezet onderwijs, maar missen voor een deel de sociale en taalvaardigheden die nodig zijn om zich staande te houden op een Nederlandse school. Bovendien komen zij niet in aanmerking voor de Internationale Schakelklas, omdat zij al wel Nederlands spreken en vaak ook formeel Nederlander zijn. Zoals reeds eerder is aangegeven gaan de Roma kinderen bovendien veelal helemaal niet naar het voortgezet onderwijs.

Zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs liggen veel kansen bij het (school)maatschappelijk werk.

Daarmee wordt niet alleen het kind, maar het hele gezin geholpen. Door een

aantal mensen wordt aangegeven dat dit gekoppeld zou kunnen of zelfs zou moeten worden aan de brede school: doordat maatschappelijk werk dan zeer laagdrempelig beschikbaar is, wordt verwacht dat (veel) meer probleemgezinnen bereikt worden.

Vrije tijd

In Schollevaar Oost is geen aanbod vanuit kinderwerk en is heel weinig toezicht op kinderen in de buitenruimte. Alleen speeltuin het Rollebollebos organiseert incidenteel activiteiten voor kinderen.

Daarbij wordt aangegeven dat het meeste werk door vrijwilligers wordt gedaan – en dat deze vrijwilligers met het gedrag van bepaalde kinderen veel moeite hebben. In dit verband worden weer de Roma kinderen genoemd. Andere activiteiten zijn inmiddels gestopt omdat de vrijwilligers opgebrand raken: er is te weinig ondersteuning voor deze mensen.

Jongerenwerk doet een beperkt aanbod in de buurten. Op donderdagavond wordt er een sportinstuif georganiseerd waar ook de eerder beschreven Pradogroep naartoe komt. Hier komen overigens ook veel jongeren uit de Hoeken en de Hoven. Daarnaast wordt er geprobeerd om de jongeren toe te leiden naar het jeugdhonk Hie-ro en het wijkcentrum. Het wijkcentrum is 3 avonden en 4 middagen per week geopend, en daar komen veel jongeren naartoe. Stichting Jongerenwerk kampt echter al lange tijd met een tekort aan formatie. Bovendien heeft Schollevaar Oost geen accommodatie voor activiteiten. In dat kader wordt overigens de brede school een aantal keer genoemd als plek om bij aan te haken. Als verklaring voor in ieder geval een deel van de problemen wordt kortom genoemd dat er gewoon weinig te doen is voor de jeugd in Schollevaar Oost: het is een wijk met veel jongeren die dicht op elkaar wonen en die zich vervelen.

Daarnaast wordt er buitenschoolse opvang (BSO) verzorgd door stichting de IJsselkids voor tieners in het Teenercentrum. Dit Teenercentrum is opgezet met een subsidie van VWS om te experimenteren met de (betaalde) opvang voor kinderen van 12 tot en met 15 jaar. Dit centrum organiseert regelmatige activiteiten als een disco en cursussen zoals computerles, zelfverdediging en visagie. Deze cursussen zijn echter niet gratis. Op de disco's komen overigens met name buurtkinderen. Daarnaast wordt in Oostgaarde een cursus 'rap' gegeven waar ook een aantal jongeren uit Schollevaar (Pradogroep) naar toe gaat. Op woensdagmiddag wordt bovendien vanaf medio 2002 een vrije inloop in het jeugdhonk voor de buurtkinderen gerealiseerd, waar ook de Roma verwacht worden.

In de gesprekken wordt aangegeven dat veel tieners in Schollevaar zich niet veilig voelen: er zijn een paar groepen die het stoer vinden om te drinken en om opgepakt te worden en deze groepen hebben een grote invloed op het gevoel van de andere jongeren in de buurt. Met name de Roma worden in dat verband genoemd: voor deze jongeren zijn veel bewoners bang. Belangrijkste reden voor deze angst is dat de Roma niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn door politie, gemeente of school.

Hoewel met de disco en de inloop een groot deel van de 'moeilijke' jongeren wordt bereikt, wordt aangegeven dat een meer structurele (goedkope) opvang voor de buurtteners gewenst is. Het teenercentrum richt zich namelijk in de huidige vorm niet op de probleemgroepen, integendeel: die jongeren zijn over het algemeen zeer beschermd door hun ouders, het is namelijk een door ouders betaalde voorziening. Voor de buurtteners- en bewoners wordt aangegeven dat er meer en breder algemeen welzijns- en opbouwwerk zou

moeten zijn. In aansluiting daarop wordt door meerdere respondenten aangegeven dat er een (sociaal) vangnet nodig is voor de jongeren – de roep om hulp moet meer en eerder worden gehoord. Daarbij worden kansen gezien in het organiseren van meer activiteiten voor de jongeren – door ze binnen te halen met 'leuke' dingen, ontstaat er ook meer zicht op de problemen van de jongeren. Bovendien zijn de jongeren voor die periode in ieder geval van straat.

Daarnaast wordt aangegeven dat de politie orde op zaken dient te stellen: naast een aanbod aan activiteiten moeten ook de zaken die niet door de beugel kunnen, worden aangepakt. De leiders van de groepen moeten streng aangepakt worden om een voorbeeld te stellen.

3.4 Naschoolse periode

Over de problematiek van jongeren in de naschoolse leeftijd in Schollevaar Oost is weinig bekend. Genoemd worden evenwel de hoge schulden die veel mensen al jong hebben en werkloosheid.

Zoals in het vorige hoofdstuk reeds is aangegeven vormt voor een grote groep Antilliaanse jong volwassenen de Nederlandse taal nog steeds een barrière voor integratie. De arbeidsmarktpositie van veel Antilliaanse nieuwkomers is dan ook slecht. Over de arbeidsmarktpositie van de schoolverlaters zijn op buurtniveau echter geen gegevens beschikbaar.

Daarnaast is van een andere doelgroep – de Roma – bekend dat de uitkeringsafhankelijkheid extreem hoog is: zo'n 80 tot 90% van de Roma leeft van een bijstanduitkering. Binnen deze groep zou er tevens sprake zijn van criminaliteit: de uitkeringen worden aangevuld met 'klusjes'.

Vanuit de gemeente is er voor deze groepen wel een aanbod op het gebied van Werk en Inkomen. Dit beleid varieert van armoedebeleid tot sociale activering, een vrijwilligers vacaturebank, arbeidsmarkttoeleiding en de 'sluitende aanpak jongeren'. Dit beleid is echter niet gericht op specifieke etnische groepen – simpelweg omdat deze te klein zijn om aparte trajecten voor in te kopen. In heel Capelle zijn bijvoorbeeld maar 14 Antilliaanse jongeren en 14 Surinaamse jongeren jonger dan 23 jaar geregistreerd als werkzoekend. Wel wordt bij de inkoop van de trajecten bekeken of de betreffende organisatie ervaring heeft met specifieke etnische groepen.

Voor deze groepen worden de kansen met name gezocht in het onderwijs: voorkomen van schooluitval betekent vaak ook het voorkomen van werkloosheid en afglijden in de criminaliteit volgens een aantal respondenten. In dit kader wordt aangegeven dat zware individuele begeleiding voor 'drop-outs' gewenst is, liefst met een taalcomponent en een component dat gericht is op het staande houden in de Nederlandse maatschappij.

3.5 Vergelijking met landelijk onderzoek (Roma)

In alle gesprekken die gevoerd zijn, komen de specifieke problemen die er met de Roma in de buurt bestaan terug. Een deel van de Roma gaat amper naar school, houdt zich bezig met criminele activiteiten en denkt dat ze boven de wet staat.

Recent (landelijk) onderzoek naar deze problematiek is nauwelijks voorhanden. Toch kan op basis van de wel beschikbare publicaties gezegd worden dat de verhouding tussen de overheid en de Roma zigeuners al lang niet soepel verloopt. Veel gemeenten zoeken al decennia lang naar beleid en aanpakken die aansluiten bij deze specifieke groep.

Volgens sommige onderzoekers heeft die zoektocht naar sluitende woonwagenzorg eerder een contraproductieve werking gehad²².

Zowel het "inzoomen" op de problemen als de ambitieuze doelen op het terrein van integratie zijn genoemd als oorzaken van het falen van beleid en aanpak voor deze groep.

Een groep die onder meer gekenmerkt wordt door een behoefte aan vrijheid, traditioneel vrije beroepen (auto- ijzerhandel en sloop) en de behoefte om geen vaste woonplek te hebben. Een groep die niet zelden problemen heeft (gegeven) op plaatsen waar zij gedwongen zijn om zich in te passen aan een vaste woonomgeving. Gemeenten werden geconfronteerd met problemen als het niet betalen van huur en gas en licht en (geluids)overlast. Uit landelijk onderzoeken komt standaard het beeld naar voren dat de uitkeringsafhankelijkheid van Roma gemeenschap hoog is en de controle van de overheid op (neven)inkomsten laag is. Het analfabetisme is bij de ouderen hoog, jongeren hebben over het algemeen een laag opleidingsniveau. De gemeenschap kent geen onderwijs traditie. Onderwijsdeskundigen²³ zagen in het verleden dat ouders weinig ondersteuning boden bij het onderwijs en in sommige gevallen het volgen van onderwijs zelfs tegenwerkten.

In Capelle aan den IJssel wordt al jaren lang actief contact onderhouden met de Roma gemeenschap in Schollevaar. Een medewerkster van STIP heeft daardoor een rol van vertrouwenspersoon gekregen. Zij heeft veel energie gestoken in het stimuleren van het volgen van onderwijs van de kinderen. Er zijn perioden geweest dat zij kinderen letterlijk kwam ophalen om naar school te brengen. Het laatste jaar lijken de inspanningen omgezet te zijn in een positieve tendens. Een Capelse basisschooldirecteur heeft aangegeven dat de betrokkenheid van Roma ouders bij school groter en positiever is geworden en dat het schoolverzuim van de basisschoolleerlingen duidelijk verminderd is.

Van de oudere groep jongeren wordt echter aangegeven dat deze veelal in de criminaliteit is beland. De meeste voorzien in hun onderhoud met een bijstandsuitkering aangevuld met 'onduidelijke' inkomsten. Uit het beschikbare onderzoek komt naar voren dat ook hier zeer intensieve individuele begeleiding uitkomst kan bieden: de jongeren moeten leren om te werken voor een 'baas'.

Noot 22 Migrantenstudies, 2000, n1. "Lokale zorgen om woonwagengebwoners".
Noot 23 De Nederlandse Gemeente, april/mei 1989.

3.6 Risicofactoren en kansen in Schollevaar Oost samengevat

Risicofactoren/zwaktes	Kans
Buurt	
1 Verpaupering van de wijk	Aanpak via de Wijkvisie met een prioriteit om hot spots op korte termijn te doen
2 Concentratie van sociaal en economisch zwakkere bewoners	Tijdelijk weer toewijzing van woningen door Woningpartners in plaats van vrije inschrijving
3 Veel verloop in de wijk	
4 Weinig sociale cohesie	- Ondersteuning van vrijwilligersactiviteiten - Ondersteuning zelforganisaties
5 Maatschappelijke normen en waarden die probleemgedrag niet afkeuren	Voorlichting aan opvoeders en meer betrekken opvoeders
6 Veel armoede/schuldenproblematiek	
Gezin	
7 Weinig toezicht van ouders (sleutelkinderen)	- Uitbreiding activiteiten voor kinderen en jongeren - Brede School
8 Betrokkenheid van ouders bij probleemgedrag (Roma)	- Bieden van ondersteuning en voorlichting aan opvoeders - Contacten met Roma vanuit het STIP
School	
9 Vroege taalachterstanden Weinig gebruik peuterspeelzalen/VVE	- Brede School - Start VVE
10 Gebrek (ouder)betrokkenheid bij school	- Brede School - Meer combinatie 'leuk' en school maken
11 Schooluitval	Individuele begeleiding 'drop outs' en leerlingen die dreigen uit te vallen
12 Heel weinig zicht op de specifieke problemen van jongeren	Activiteiten als percussie, rap en huiswerkbegeleiding waarmee jongeren uit de anonimiteit worden gehaald en waardoor contact wordt gelegd. Dan pas hulp inzetten.

<i>Individu/leeftijd/vrije tijd</i>	
13 Omgang met probleemvrienden	• Plan van Aanpak Pradogroep
14 Positieve houding ten aanzien van probleemgedrag	• Jongeren bereiken op 'vindplaatsen' als rap en percussie
15 Weinig te doen	• Organiseren van (goedkoop) activiteiten aanbod in de buurt

Molukkenbuurt

4 Molukkenbuurt

4.1 Schets van de buurt

Algemeen

De Molukkenbuurt is een kleine buurt met totaal 885 inwoners, waarvan de overgrote meerderheid een Molukse achtergrond heeft. De Molukkenbuurt ligt in de wijk Oostgaarde. De buurt bestaat voornamelijk uit eengezinswoningen. Aan één zijde van de buurt ligt een klein bedrijventerrein, aan een andere zijde grenst het Recreatiegebied Hitland. Voor winkels en voorzieningen moeten de buurtbewoners naar het winkelcentrum De Terp in de wijk Oostgaarde. In de Molukkenbuurt zijn weinig speelmogelijkheden voor jonge kinderen. De speeltoestellen die eens tussen de huizen stonden zijn weggehaald.

Het gemiddeld besteedbaar inkomen van de buurtbewoners (€ 7.305) ligt ruim onder het gemiddelde in Capelle (€ 9.915). Het lage besteedbaar inkomen in de Molukkenbuurt heeft geen relatie met de mate van arbeidsparticipatie van de bewoners (zoals in de Hovenbuurt). Het aantal werkzoekenden uit de Molukkenbuurt is relatief laag 7% (41 personen), nauwelijks hoger dan het gemiddelde in Capelle. Een grotere invloed op het besteedbaar inkomen is het feit dat veel Molukkers werken in sectoren met gemiddeld lage lonen.

De Molukkenbuurt staat bekend om de sociale cohesie en de binding die de bewoners met de buurt hebben. Decennia lang is er sprake geweest van sterke structuren, controle en zorg voor elkaar. De kerk, de Molukse wijkraad en de welzijnsorganisatie hebben hierin een belangrijke rol gehad. Wanneer er problemen speelden in de buurt riep de wijkraad de buurtbewoners bijeen. In wijkvergaderingen worden problemen besproken en oplossingen bedacht. Veel van wat hier boven beschreven is bestaat nog steeds, maar er zijn ook verschillende nieuwe ontwikkelingen te melden. Hieronder volgt een schets.

Nieuwe ontwikkelingen

Omdat de Molukkenbuurt klein is, kunnen jongvolwassenen niet eenvoudig een eigen woning in de buurt vinden. Mede door het gebrek aan huizen in de buurt verhuizen velen naar buiten de buurt. De betrokkenheid bij de Molukkenbuurt blijft – zeker als er nog familie woont – vaak groot. De helft van de Molukkers in Capelle woont buiten de Molukkenbuurt.

Verder is circa vijf jaar geleden de bouw van een nieuwe buurtkerk gestart. De verbouwing ligt – door financiële problemen – al enkele jaren stil. Voorheen werden vanuit de kerk activiteiten georganiseerd, ook voor jongeren. Nu moet er een kerk in een andere buurt gehuurd worden. Al met al zijn de middelen en mogelijkheden om vanuit de kerk ondersteuning te bieden aan jongeren minder geworden. Jongeren van de zogenaamde derde generatie zijn niet of nauwelijks actief bij het organiseren van activiteiten voor de kerk, de wijkraad en de welzijnsorganisatie. De wijkraad wordt vertegenwoordigd door leden van de eerste generatie, bij de welzijnsorganisatie zijn ook leden van de tweede generatie actief. De welzijnsorganisatie werkt momenteel aan het opbouwen van contacten met jongeren. Tot voor kort werden er weinig activiteiten voor jongeren in het gebouw van de welzijnsorganisatie georganiseerd.

Een andere ontwikkeling is de oprichting van de stichting Maluku Tabakar in het jaar 1999. De conflicten op de Molukken waren voor een aantal buurtbewoners en voormalig buurtbewoners de aanleiding om de stichting te starten. Hoewel het de bedoeling was om vooral activiteiten te ontplooiën ter ondersteuning van de getroffen en in de Molukken, is de aandacht gaande weg steeds meer bij de situatie in de buurt komen te liggen. De leden van de stichting Maluku Tabakar signaleerden dat er voor de jongeren weinig te doen was en zagen dat als oorzaak dat jongeren rondhingen en er incidenten in en rond de buurt plaatsvonden.

De conflicten op de Molukken lijken een grote impact te hebben op de buurt en te leiden tot zorg en gevoelens van onmacht. Het uitblijven van adequate hulp en reactie van Nederlandse zijde en het uitblijven van een oplossing waar men zich in kan vinden dragen daar aan bij. Hoewel er nog geen interviews zijn gehouden met jongeren, maken wij op uit de wijkanalyse dat er sprake is van frustratie bij een deel van de jongeren. Meer in het algemeen signaleren buurtbewoners dat jongeren van de derde generatie steeds vaker onderling Maleise woorden gebruiken en zich zelf identificeren als Molukker. De gevoelens van onmacht over de situatie op de Molukken en de Nederlandse reactie daarop, versterken deze tendens mogelijk. Of deze tendens de participatie van jongeren in de Nederlandse samenleving beïnvloedt, is op basis van deze wijkanalyse niet aantoonbaar. Wel menen wij dat het zeer belangrijk is om de beleving van de jongeren zelf beter te leren kennen en dat het interviewen van jongeren in een vervolgotraject noodzakelijk is.

Veiligheid

Op basis van de meldingen en aangiftes bij de politie in het jaar 1999 wordt duidelijk dat de sterke sociale cohesie in de Molukkenbuurt invloed heeft op de veiligheid in de buurt. Het aantal sociale meldingen in de Molukkenbuurt is opvallend laag, te weten 1.2 meldingen op 100 bewoners, ten opzichte van 5.2 als gemiddelde aantal sociale meldingen in Capelle. Sociale meldingen hebben betrekking op onenigheid, overlast, burengerucht, openbare orde en poging tot zelfmoord. Ook het aantal aangiftes van inbraak 1.6 ligt onder het gemiddelde in Capelle van 2.6. Wat opvalt is dat het aantal aangiftes van geweld 2.2 in de Molukkenbuurt wel hoger ligt dan het gemiddelde in Capelle van 1.3 meldingen per 100 bewoners.

Op het terrein van de veiligheid heeft de afgelopen jaren een aantal incidenten plaatsgevonden, zoals vernieling en brandstichting, waarbij jongeren uit de buurt een rol hebben gespeeld. Er is sprake van een kleine groep "hardere jongens", die zijn betrokken zijn bij criminele activiteiten als autodiefstal en dealen. Deze groep is geschat op circa 5 tot 10 jongens. Het aantal meldingen die betrekking hebben op jeugd (baldadigheid en vernieling) ligt iets boven het gemiddelde in Capelle. In het jaar 2000 zijn er 71 verdachten aangehouden jonger dan 24 jaar voor feiten die gepleegd zijn in Oostgaarde Noord, waar de Molukkenbuurt onderdeel van uit maakt. Hoeveel van die feiten zijn gepleegd in de Molukkenbuurt is niet op te maken uit de cijfers van de politie. Door de buurtbewoners en organisaties wordt over het algemeen snel gereageerd op berichten over incidenten en de (problemen van) jongeren. Om negatieve ontwikkelingen met jongeren tegen te gaan hebben vrijwilligers en organisaties uit de buurt de afgelopen jaren met succes een aantal activiteiten voor jongeren georganiseerd. Zo hebben er verschillende sporttoernooien plaatsgevonden, waarbij stichting Jongerenwerk ondersteuning heeft geleverd. Een aantal keer gebeurde dit tijdens de festiviteiten van de kermisweek in Capelle. Vanuit de politie is geconstateerd dat dit positieve effecten heeft gehad op de onrusten tussen verschillende groepen jongeren die 'traditioneel' plaatsvinden in deze week.

4.2 Voorschoolse periode

De peuterspeelzalen en voorschoolse voorzieningen in Capelle bereiken weinig peuters uit de Molukse wijk. Geïnterviewden geven daarvoor twee verklaringen. Allereerst is het in de Molukse gemeenschap gebruikelijk dat men elkaar - en dus ook kinderen - in familiekring opvangt. Werkende ouders kunnen over het algemeen rekenen op een oma of een tante, die ook nog eens in de buurt woont. Ten tweede is de functie van peuterspeelzalen voor de taalontwikkeling van het kind bij veel opvoeders nog niet bekend. Deskundigen uit de Molukse gemeenschap menen dat er over de functie van peuterspeelzalen voorlichting gegeven zou moeten worden. Zij waarschuwen dat de voorlichting goed moet aansluiten bij de doelgroep en dat de betreffende voorlichter inzicht over en ervaring met de Molukse gemeenschap moet hebben. Het belang van de peuterspeelzalen zal aan de orde gesteld moeten worden zonder daarbij de opvoeders of opvang door oma te diskwalificeren.

4.3 Schoolse periode

Onderwijs

De meeste basisschoolleerlingen uit de Molukkenbuurt gaan naar basisschool De Horizon en basisschool De Octopus. Hoewel Molukse leerlingen over het algemeen gemotiveerde leerlingen zijn, heeft een deel van hen wel extra aandacht nodig, is de ervaring in het basisonderwijs. De basisscholen geven aan te betreuren dat de peuterspeelzalen in Capelle weinig Molukse kinderen bereiken. Een groot deel van de Molukse kinderen start in groep 1 met een achterstand in de Nederlandse taal. Uit onderzoeken is bekend dat taalachterstanden op jonge leeftijd moeilijk zijn in te lopen en een van de belangrijkste oorzaken zijn van schooluitval op latere leeftijd. Een complicerende factor is dat taalachterstanden van Molukse kleuters niet altijd even duidelijk zijn voor ouders en leerkrachten, vertelt een Molukse leerkracht. Zij vertelt: "Molukse kinderen van vier jaar hebben vaak wel een grote woordkennis, zij kunnen goed praten, maar het taalbegrip blijft achter, daar moet je wel achterkomen".

Veel Molukse basisschoolleerlingen hebben - in mindere of meerdere mate - moeite met schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden en begrijpend lezen in het Nederlands. Een Molukse deskundige uit het onderwijs vertelt: "Molukse kinderen lezen vaak sneller dan autochtone kinderen, maar als je ze dan vraagt wat ze hebben gelezen dan kunnen ze het niet na vertellen. Het vereist goede en deskundige begeleiding vanuit het onderwijs. Molukse kinderen uit groep 6,7,8 hebben huiswerkbegeleiding nodig".

Ten slotte komt vanuit basisscholen het signaal dat de Molukse kinderen - in verhouding tot kinderen uit andere groepen - vaker een dag worden afgemeld. Meestal zijn sociale verplichtingen, zoals doopfeesten en trouwerijen, de reden dat de kinderen worden afgemeld.

De scholen voor voortgezet onderwijs in Capelle hebben geen registratie van de culturele achtergrond van leerlingen. Hierdoor zijn er geen registratiegegevens over de doorstroom naar het voortgezet onderwijs van de leerlingen met een Molukse achtergrond.

Wel zijn er op basis van recent landelijk onderzoek gegevens beschikbaar over de doorstroom van Molukse leerlingen van basis- naar voortgezet onderwijs (zie paragraaf 'vergelijking met landelijk onderzoek').

Samengevat komt uit landelijk onderzoek naar voren dat de onderwijspositie van de derde generatie stagneert en op sommige punten zelfs slechter is dan

die van de tweede generatie. Van de Molukse leerlingen krijgt 83% aan het einde van het basisonderwijs een vmbo advies. Veel van de leerlingen uit de Molukkenbuurt zouden kiezen voor een beroepsopleiding. Jongens zouden relatief vaak kiezen voor de grafische sector. Uit gesprekken met twee middelbare scholen in Capelle komt het beeld naar voren dat er geen speciale aandacht besteed wordt aan de onderwijspositie van Molukse leerlingen.

Ouders en kinderen

Kinderen zijn mondiger dan vroeger. Dat is een tendens die bij vrijwel alle bevolkingsgroepen speelt, zo ook bij Molukse kinderen. Ook de verhouding tussen Molukse ouders en kinderen is veranderd. Geïnterviewde leden van de tweede generatie geven aan dat zij zelf zeer streng zijn opgevoed, maar dat veel van de huidige ouders (tweede generatie) minder streng opvoeden en dat kinderen minder luisteren naar ouders – dan vroeger het geval was. Tegelijkertijd signaleren zij dat sommige jonge Molukse jongens meer ‘macht opeisen’ binnen de gezinnen. De jongens zouden niet alleen richting ouders maar ook richting meisjes in het gezin een meer dominante positie innemen.

De geïnterviewde Molukse buurtbewoners menen dat een deel van de kinderen tegenwoordig minder begeleiding krijgt na schooltijd, dan vroeger het geval was. De keuze van ouders van de tweede generatie om hun kinderen minder streng op te voeden speelt een rol. Andere verklaringen worden gezocht in de toegenomen arbeidsparticipatie van Molukkers (toename aantal tweeverdieners) en de veranderende perceptie van de rol van ouders. Een buurtbewoner legt uit: “Je ziet dat een deel van de werkende ouders van de tweede generatie minder tijd heeft voor hun kinderen. Ze hebben geen tijd voor ouderavonden, ze zijn zich minder bewust van de consequenties voor later. Er bestaat zoiets van ‘het komt vanzelf wel goed later’, het is gemakkelijker geworden. Er wordt thuis ook veel minder met de kinderen gepraat....Er wordt veel televisie gekeken....Mensen geven meer om luxe dan vroeger, zijn materialistischer geworden”. Door de veranderingen in de relatie tussen ouders en kinderen, zou een deel van de ouders opvoedingsvragen hebben. Met name de omgang met pubers plaatst de ouders van de tweede generatie – die veelal zelf een strenge opvoeding hebben gehad – voor dilemma's ("loslaten of terug naar de strenge aanpak?").

Eenoudergezinnen

Het aantal eenoudergezinnen in de Molukkenbuurt is de laatste jaren toegenomen naar, maar is in verhouding tot andere buurten nog steeds laag. Van de gezinnen in de Molukkenbuurt is 15% een eenoudergezin, het gemiddelde percentage voor heel Capelle is 18%. In het kader van een recent landelijk onderzoek (Veenman 2001) is nagegaan of Molukse kinderen uit eenoudergezinnen meer onderwijsproblemen ondervinden dan kinderen uit volledige gezinnen. Dit blijkt niet het geval te zijn bij de Molukse kinderen. Dit is opmerkelijk omdat de relatie gezinsfactor-onderwijsprestaties bij een aantal andere bevolkingsgroepen wel aangetoond is. Geïnterviewde buurtbewoners menen dat de sterke opvang door familie, de verklaring is dat Molukse kinderen die opgroeien in eenoudergezinnen toch voldoende ondersteuning krijgen om geen verschillen te zien aanzien van de andere Molukse kinderen.

Vrije tijd

In de Molukkenbuurt zijn weinig speelmogelijkheden voor de kinderen onder 12 jaar. De speeltoestellen die vroeger in de buurt stonden zijn weggehaald. Geïnterviewden uit de buurt menen dat jonge kinderen zich vervelen in hun vrije tijd. Dit geldt ook voor de jongeren in de middelbare school leeftijd. Veel jongeren - en een deel van de kinderen boven de 10 jaar - hangen tot laat 's avonds buiten. Een groepje jongeren gaat naar winkelcentrum de Tref-

terp om te poolen in een café. De kinderen en jongeren die buiten rondhangen zouden weinig aangesproken worden door volwassenen, is de indruk van de geïnterviewde buurtbewoners. Ook komen er kinderen en jongeren naar het gebouw van de Molukse welzijnsorganisatie (zie foto). Er zijn plannen om meer activiteiten voor de jeugd in het gebouw te organiseren. Op dit moment gebeurt er weinig voor jeugd, zij kunnen wel gebruik maken van een tennistafel en dartborden.

De oudere jongeren gaan ook wel uit in Rotterdam. Er lijkt weinig gebruik gemaakt te worden van het reguliere vrije tijdsaanbod in Capelle. Door vrijwilligers uit de Molukkenbuurt wordt ieder jaar een sporttoernooi georganiseerd. Stichting Jongerenwerk stelt materiaal beschikbaar. De toernooien bereiken veel van de kinderen en jongeren uit de buurt. Gezien het enthousiasme van de doelgroep hebben de Molukse vrijwilligers met Stichting Jongerenwerk gesproken over het maandelijks organiseren van voetbaltoernooien voor jeugdigen uit de Molukkenbuurt. Er bestaat grote behoefte aan een professionele jongerenwerker die zich met de buurt bezig kan gaan houden. Op dit moment wordt er door vrijwilligers uit de buurt veel werk verzet om in contact te komen met jongeren, de wensen te leren kennen van jongeren en activiteiten voor hen te organiseren. Een aantal geïnterviewde vrijwilligers heeft aangegeven dat niet meer lang op te kunnen brengen. Verder zou een professionele kracht ondersteuning kunnen bieden bij het "stroomlijnen" van de verschillende vrijwilligersinitiatieven in de buurt. Een deel van de jongeren heeft soms ook behoefte om activiteiten buiten de buurt te ondernemen, vertelt een professional die veel met de jongeren heeft gewerkt. Voor deze jongeren zou het ook prettig zijn om zich te kunnen onttrekken aan de sociale controle.

Ten slotte signaleren een aantal professionals en geïnterviewde buurtbewoners dat het gebruik van softdrugs en XTC onder de jongeren uit de Molukse buurt toeneemt. Ook zou er door Molukse jongeren, in tegenstelling tot wat lang het geval is geweest, vaker alcohol worden gedronken. Van een toename van het gebruik van harddrugs zou geen sprake zijn.

4.4 Naschoolse periode

Het is niet eenvoudig om een beeld te krijgen van de situatie van Molukse jongeren uit Capelle na de middelbare school. Zowel het voortgezet onderwijs als arbeidsvoorziening registreren niet of personen een Molukse achtergrond hebben. Uit landelijke onderzoek is bekend dat 4,2% van de Molukse jongeren werkloos is. Dit percentage is vrijwel gelijk aan het percentage autochtone jongeren zonder werk. Toch kan men niet spreken van een sterke arbeidsmarktpositie – doordat Molukse jongeren relatief vaak in tijdelijke en slecht betaalde banen terechtkomen. In volgende paragraaf zijn die landelijke gegevens verder uitgewerkt.

4.5 Vergelijking met landelijk onderzoek

In 2001 is er landelijk onderzoek gedaan naar de maatschappelijke positie van de derde generatie Molukkers en de verschillen en overeenkomsten met positie van de tweede en eerste generatie. Het onderzoek is gedaan door prof. Veenman van het Instituut voor Sociaal-

Economisch Onderzoek in Rotterdam²⁴. Het onderzoek is gehouden in 11 zogenaamde Molukkgemeenten. Voor dit landelijke onderzoek is gesproken met 1200 Molukkers tussen de 15 en 65 jaar. De uitkomsten van het landelijke onderzoek zijn niet zonder meer toepasbaar op de Molukse buurt in Capelle. Iedere buurt heeft immers eigen specifieke kenmerken. Toch biedt onderzoek van Veenman wel zeer waardevolle ondersteuning bij het verbeteren van het zicht op de positie van de jongeren in Capelle. In de volgende paragraaf staan enkele uitkomsten van het onderzoek.

Onderwijs

Uit het onderzoek van Veenman blijkt dat Molukse jongeren en dan met name de jongens een vrij grote onderwijsachterstand hebben ten opzichte van autochtone jongeren. Circa 85 % van de jongeren verlaat het basisonderwijs met een schooladvies op het vmbo²⁵ niveau. Van degenen die voltijds onderwijs hebben verlaten behoort 22% tot de drop-outs (zij hebben geen diploma gehaald). Het hoge percentage drop-outs wordt overigens vooral veroorzaakt door jongens (30%) tegenover 9% drop-outs onder Molukse meisjes. Molukse jongeren die voor het onderzoek van Veenman geïnterviewd zijn verklaren het verschil tussen jongens en meisjes vooral met de vroegere volwassenheid van de meisjes (serieuzer huiswerk doen etc.), minder contacten en rondhangen in de wijk en meer contacten met autochtonen.

Volgens Veenman wijst het hoge percentage vmbo adviezen ook op problemen in het basisonderwijs en een achterstand in de Nederlandse taal. Uit de interviews met leerkrachten uit Capelle is eveneens naar voren gekomen dat Molukse leerlingen reeds op jonge leeftijd een achterstand hebben in de beheersing van de Nederlandse taal – ten opzichte van leerlingen met een Nederlandse achtergrond. Zij waarschuwen dat de taalachterstanden van Molukse leerlingen soms niet eenvoudig te herkennen zijn. Molukse leerlingen zouden bijvoorbeeld wel snel leren lezen, maar problemen hebben met het begrijpen van teksten. Deze constatering sluit aan bij bevindingen van het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers²⁶: "In de informele omgang met Nederlanders en met elkaar vallen de fouten die zij maken niet op. Echter, als het erop aankomt, in die situatie waarbij het van belang is dat de spreek-, luister, schrijf- en leesvaardigheden goed ontwikkeld zijn (school, toetsen, repetities, tentamens, sollicitaties etc) blijkt dat deze jongeren te kampen hebben met problemen die ook voorkomen bij andere gevorderde tweedetaal-leerders. Dit betekent dat in onderwijs en educatie nog steeds bewuste aandacht voor het Nederlands noodzakelijk is". Bovenstaande is overigens ook naar voren gebracht door leerkrachten uit Capelle.

Verder zijn de Molukse basisschool leerlingen, vanuit hun meer collectivistische cultuur, vaak minder voorbereid op de zelfredzaamheid die in het basisonderwijs van hen wordt verwacht.

In tegenstelling tot andere allochtone leerlingen, is de ruime meerderheid van de Molukse leerlingen tevreden met het schooladvies vmbo, zo blijkt uit het onderzoek van Veenman. Molukse leerlingen zouden, mede door culturele factoren zoals bescheidenheid, minder ambitieus zijn. Het geringe ambitieniveau van (een deel van de) Molukse jongeren zou eveneens het hoge aantal drop-outs en lage doorstroomniveau mede verklaren.

Een andere factor die mogelijk meespeelt is de ambivalentie ten opzichte van

Noot 24 Molukse jongeren in Nederland, J. Veenman, Van Gorchum 2001.

Noot 25 Het onderzoek van Veenman kwam uit in het jaar 1999. In het onderzoek wordt nog gesproken over vbo/mavo, in dit verslag is vbo/mavo vervangen door vmbo.

Noot 26 De rem eraf en bijsturen! Een reactie op het Onderzoek Molukse jongeren in Nederland van prof. J. Veenman. Een advies van het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers, Utrecht mei 2001.

de Nederlandse samenleving. Deze ambivalentie zou door de geweldigheden op de Molukken momenteel nog sterker spelen dan voorheen. Vooral de perceptie van onvoldoende steun door de Nederlandse overheid en de burgers heeft invloed op de jongeren.

Arbeidsmarktpositie

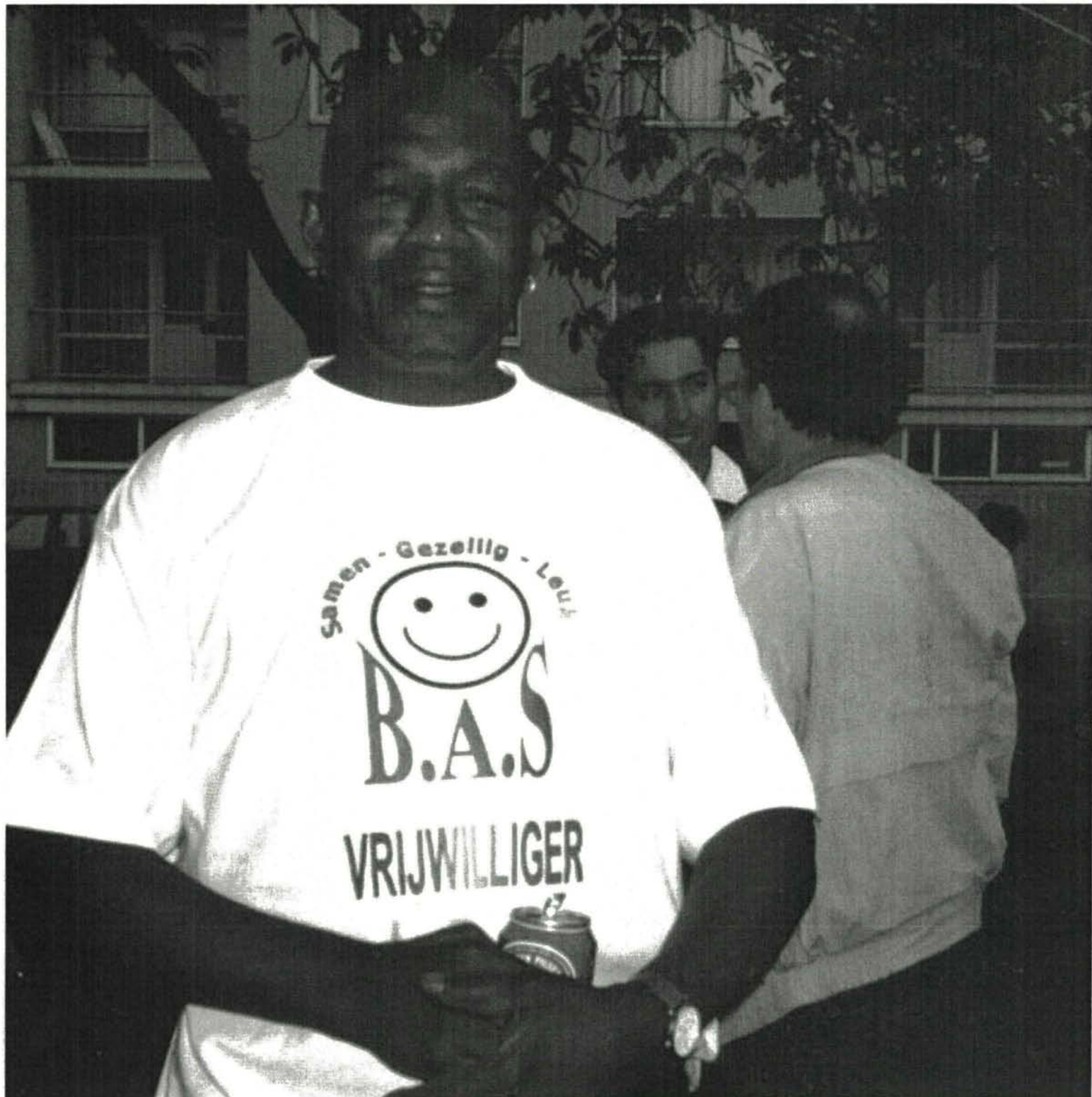
De relatief slechte onderwijspositie is, anders dan misschien verwacht, niet terug te zien in een hoge werkloosheid. De werkloosheid onder Molukse jongeren is te vergelijken met die van autochtone jongeren. Verder is het opmerkelijk dat er geen lineair verband is aangetroffen tussen het opleidingsniveau en het werkloosheidcijfer. Het hoogste percentage werklozen (4,7%) wordt veroorzaakt door degenen die geen enkele opleiding hebben, de jongeren met een mbo/have/vbo diploma is 4,6% werkloos en van de jongeren met een vmbo diploma 3%. Wel is de arbeidsmarktpositie van Molukse jongeren kwetsbaar, omdat zij vooral terecht komen in slecht betaalde en tijdelijke banen. De arbeidsmarktpositie van de Molukse vrouwen geeft een positievere ontwikkeling te zien, ook al omdat zij steeds vaker in de dienstensector werken en minder afhankelijk zijn van industriële arbeid.

4.6 Risicofactoren en kansen Molukkenbuurt samengevat

Risicofactoren/zwaktes	Kans
Buurt	
1 weinig speelplaatsen kinderen	• creëren van speelplaatsen • kinderen betrekken bij creëren speelplaatsen
2 geen ontmoetingsplaats jongeren weinig activiteiten voor jongeren	• creëren van ruimte voor ontmoeting en activiteiten • jongeren betrekken bij opzetten ruimte en activiteiten • uitvoering activiteiten aanbod door jongerenwerk samen met buurt(organisaties) • ondersteuning van vrijwilligersactiviteiten • ondersteuning zelf- en beursorganisaties
Gezin	
3 in vrije tijd weinig toezicht op en begeleiding van (deel van) jeugd	• aanstellen van vaste jongerenwerker voor de buurt • starten van kinderwerkactiviteiten • buurtvoorlichting²⁷
4 relatie opvoeders-jongeren	• bieden van ondersteuning en voorlichting aan opvoeders
School	
5 vroege taalachterstanden weinig gebruik peuterspeelzalen/VVE	• aanstellen van Molukse beroepskrachten • voorlichting opvoeders • opvoeders motiveren tot gebruik peuterspeelzalen/VVE
6 gebrek ouderbetrokkenheid bij school	• voorlichting opvoeders • aanstellen van Molukse vertrouwenspersonen/leerkrachten
7 leerproblemen bij (deel) basisonderwijsleerlingen als gevolg van taalachterstand	• huiswerkbegeleiding • extra begeleiding (via onderwijsassistenten) • extra begeleiding en intensief volgen van Molukse leerlingen die dat nodig hebben • extra aandacht voor schooladviezen • mentoring en begeleiding van leerlingen in laatste klassen BO • voorlichting opvoeders over doorstroom naar VO
8 doorstroom van BO-VO naar (te) laag niveau	• deskundigheidsbevordering van mentoren en leerkrachten VO/ROC • aanstellen van Molukse leerkrachten en/of schoolcontactfunctionarissen • leerlingvolgsysteem VO • begeleiding van drop-outs
9 schooluitval	• empowerment van leerlingen die dreigen uit te vallen

Noot 27 Met buurtvoorlichting wordt bedoeld op voorlichting aan opvoeders, die goed qua aanpak en locatie aansluit bij de wensen van de doelgroep.

<i>individu/leeftijd/vrije tijd</i>	
10 regulier hulpverleningsaanbod sluit onvoldoende aan, weinig tot geen Molukse werkers	• aanstellen Molukse werker of vertrouwenspersonen
11 weinig (gebruik) vrije tijdsaanbod	• organiseren van activiteiten aanbod
12 hoog percentage jongvolwassen met lage opleiding	• creëren van mogelijkheden van tweede kans onderwijs

Bijlagen

Bijlage 1 Capelle in cijfers

De analyses van risicofactoren, problemen en kansen op buurtniveau waarop het Plan van Aanpak Support gebaseerd is, zijn kwalitatieve analyses. Hiervoor is bewust gekozen. Zoals Bandell zelf begin 2001 al aangaf is het immers de inhoudelijke analyse die essentieel is om effectief beleid op te kunnen zetten – cijfers zijn daarbij op hun best aanvullend en onderbouwend. Bovendien zijn er in Capelle – zoals ook al in de buurtanalyses is aangegeven – zeer weinig concrete cijfers beschikbaar die betrekking hebben op de onderscheiden risicofactoren en problemen op buurtniveau. De meeste gegevens bleken bovendien onvolledig, onduidelijk en/of niet op de juiste wijze gerangschikt om van nut te zijn voor dit Plan van Aanpak.

In deze bijlage zijn dan ook alleen cijfermatige gegevens verzameld die wel direct beschikbaar waren. Het gaat dan om cijfers met betrekking tot de buurten en doelgroepen, enkele criminaliteits en veiligheidscijfers, enkele gegevens vanuit het (basis)onderwijs en gegevens uit de jeugdmonitor Rotterdam, waaraan ook Capelse jongeren deelnemen. Hierbij moet aangetekend worden dat de gemeente Capelle het vergaren van (goed) cijfermateriaal en het opzetten van een (betere) registratie als actiepunt heeft opgenomen in het Plan van Aanpak Support. Daarmee zal het in een later stadium beter mogelijk zijn om relevante en recente cijfers te leveren ter ondersteuning van Support.

1.1 De buurten

Samenstelling van de buurten

In het eerste hoofdstuk van het Plan van Aanpak Support is reeds ingegaan op de keuze van de gemeente Capelle om Support te richten op alle jongeren van 0 tot 24 jaar in de drie gekozen buurten. Daarbij is wel aangegeven dat er specifieke aandacht uitgaat naar de Antillianen/Arubanen, de Surinamers, de Roma en de Molukkers.

Om nu de omvang van de doelgroepen te bepalen, is op basis van de buurtmonitor bekeken hoeveel kinderen en jongeren er in het algemeen in de drie buurten wonen én hoe de verdeling van de buurt is naar etniciteit.

Tabel 1 en 2 geven een overzicht.

Tabel 1 Inwoners naar leeftijd, per buurt²⁸

Gebied	0-11	12-17	18-24	totaal < 25	> 25	Totaal
Capelle totaal	9.650	4.634	5.083	19.367	44.921	64.288
Hovenbuurt	522	248	249	1.019	1.657	2.676
Molukkenbuurt	71	67	91	229	656	885
Schollevaar Oost:	645	401	496	1.542	3.217	4.759
Kunstenaarsbuurt	168	86	101	355	872	1.227
Operabuurt	267	194	252	713	1.415	2.128
Gebouwenbuurt	210	121	143	474	930	1.404

Noot 28 Bron: Buurtmonitor 2000, gemeente Capelle aan den IJssel

Kort samengevat kan uit de bovenstaande tabel worden opgemaakt dat de omvang van de doelgroepen per buurt nogal verschilt: in de Hoven gaat het om ongeveer 1.000 kinderen en jongeren, in de Molukkenbuurt om zo'n 200 kinderen en jongeren en in Schollevaar Oost om ongeveer 1.500 kinderen en jongeren. Hierbij is echter geen onderscheid gemaakt naar de etniciteit van de kinderen en jongeren. Daarover zijn dan ook geen feitelijke gegevens *naar leeftijd* voor handen. Wel beschikbaar zijn de gegevens van alle bewoners van de buurten naar etniciteit – opgenomen in tabel 2.

Tabel 2 Inwoners naar etniciteit, per 'doelgebied'²⁹

Gebied	Nederlands	Indonesisch	Surinaams	Antilliaans	Mediterraan	overig	Totaal
Capelle totaal	49.426	2.975	3.176	1.289	3.119	5.592	64.288
Hovenbuurt	1.365	107	268	268	268	400	2.676
Molukkenbuurt	345	513	9	-	-	18	885
Schollevaar O:	3.378	176	329	194	188	494	4.759
Kunstenarsbuurt	969	49	61	25	12	111	1.227
Operabuurt	1.447	64	170	85	106	256	2.128
Gebouwenbuurt	962	63	98	84	70	127	1.404

Bij deze tabel dient opgemerkt te worden dat er waarschijnlijk sprake is van een flinke onderschatting van het aantal inwoners dat afkomstig is uit een etnische minderheidsgroepering. Dit omdat er geregistreerd is naar geboorteland en er dus alleen eerste generatie immigranten als 'allochtoon' in de tabel zijn opgenomen. Zo is bekend dat in de Molukkenbuurt vrijwel 100% van de inwoners van Molukse afkomst is – en niet 60% zoals uit de tabel blijkt.

Op basis van de tabel zou in de Hovenbuurt ongeveer 10% van de bewoners Surinaams zijn en ongeveer 10% Antilliaans/Arubaans. In de Molukkenbuurt zou bijna 60% van de bewoners van Indonesische afkomst, en dus waarschijnlijk Moluks zijn. In Schollevaar Oost zou 4% van de bewoners van Indonesische afkomst zijn, 7% van Surinaamse afkomst en 4% van Antilliaanse/Arubaanse afkomst. Daarnaast wonen in Schollevaar Oost een groep Roma die bestaat uit ongeveer 80 personen, waarvan zo'n 40 kinderen/jongeren. Deze groep valt in de tabel onder de groep Nederlands.

Hoewel ervan uitgegaan kan worden dat tabel 2 een (flinke) onderschatting bevat, kan op basis van bovenstaande twee tabellen toch een zeer grove schatting worden gemaakt van de omvang van de doelgroepen per buurt³⁰. Deze schatting is niet betrouwbaar en dan ook slechts bedoeld als indicatie voor de gemeente van het aantal kinderen en jongeren dat bereikt dient te worden met Support. Naast het feit dat er alleen naar geboorteland is geregistreerd, moeten daarbij de volgende kanttekeningen worden geplaatst:

- het is onwaarschijnlijk dat de bevolkingssamenstelling naar leeftijd gelijkloopt met de samenstelling naar etniciteit – het is zeer goed mogelijk dat er van de kinderen en jongeren verhoudingsgewijs meer of juist minder van etnische afkomst zijn;

Noot 29 Bron: Buurtmonitor 2000, gemeente Capelle aan den IJssel

Noot 30 Hiervoor is het aantal kinderen en jongeren in totaal in de buurt omgerekend met de gevonden percentages van tabel 2. Voor de Antilliaanse groep is dit getal vervolgens nog eens vermenigvuldigd met 2,5. Een voorbeeld: in de Hoven wonen in totaal 1019 kinderen en jongeren onder de 25 jaar. 10% daarvan zou Antilliaans/Arubaans zijn. Dat is ongeveer 100 kinderen en jongeren. Vermenigvuldigd met 2,5 komen we dan op een geschatte doelgroep van 250 kinderen en jongeren.

- zoals ook in hoofdstuk 2 reeds aan de orde is geweest, zijn er met name onder de Antilliaanse en Arubaanse bevolking nogal wat bewoners die niet zijn geregistreerd. Deze zijn dan ook niet opgenomen in de tabellen. De politie Rotterdam-Rijnmond hanteert hiervoor een 'omrekenfactor' van 2,5. Ofwel: er wordt van uitgegaan dat het werkelijke aantal jongeren van Antilliaanse en Arubaanse afkomst minimaal 2,5 maal hoger ligt dan geregistreerd.

Tabel 3 Grove schatting omvang doelgroepen per buurt

Buurt	Antilliaans < 25	Surinaams < 25	Moluks < 25	Roma < 25	Totaal
Hovenbuurt	250	100	40	-	390
Molukkenbuurt	-	2	120	-	122
Schollevaar Oost	150	105	60	40	305
Totaal buurten	400	207	220	40	867

Werk en inkomen

In de inleiding van dit rapport is reeds ingegaan op de methode van Communities that Care waarop de buurtanalyses gebaseerd zijn. Daarbij wordt een aantal risicofactoren genoemd die op buurtniveau een rol spelen in het ontstaan van probleemgedrag en jeugdcriminaliteit. Indicatoren voor deze factoren - die veelal samenhangen met sociaal economische achterstand (armoede) - zijn bijvoorbeeld: het aantal eenoudergezinnen in de buurt - hoewel dit niet per definitie een risicofactor is, de (relatieve) hoogte van het gemiddeld besteedbaar inkomen in de buurten, het (relatieve) aantal werkzoekenden in de buurten en het (relatieve) aantal mensen dat afhankelijk is van een bijstandsuitkering.

Onderstaand een overzicht van deze factoren per buurt.

Tabel 4 Overzicht indicatie risicofactoren per buurt³¹

	eenoudergezinnen als % van totaal gezinnen	Besteedbaar inkomen (FL)	Werkzoekenden in %	Bijstandsuitkeringen %
Capelle	18	21.850	5	8
De Hoven	48	16.100	13	24
Molukkenbuurt	15	18.950	7	13
Schollevaar Oost	24	20.300	6	8
Kunstenarsbuurt	12		3	1
Operabuurt	31		8	11
Gebouwenbuurt	24		6	11

Duidelijk mag zijn dat de Hoven - op basis van de bovenstaande indicatoren - de buurt is die momenteel het meest reden tot zorg oproept: er zijn bijna drie maal zoveel eenoudergezinnen als in de hele gemeente Capelle, het besteedbaar inkomen is het laagst van de hele gemeente, het aantal werkzoekenden is bijna drie maal zo hoog en het aantal bijstandsuitkeringen ook. Hierbij moet wel aangetekend worden dat er - zoals in hoofdstuk 2 ook reeds gemeld is - in de Hoven inmiddels al verschillende maatregelen in gang zijn gezet vanuit Woningpartners en de gemeente. Deze maatregelen zullen waarschijnlijk in de toekomst de genoemde factoren gunstig beïnvloeden - ook los van Support.

In Schollevaar Oost liggen de indicatoren gemiddeld maar iets ongunstiger dan voor de gehele gemeente Capelle. Daarbij moet wel aangetekend dat de Kunstenarsbuurt het gemiddelde wat 'optrekt': de Operabuurt en Gebouwenbuurt scoren aanmerkelijk minder gunstig.

Noot 31 Bron: Buurtmonitor 2000, gemeente Capelle aan den IJssel

In de Molukkenbuurt valt op dat het gemiddelde inkomen vrij laag ligt. Zoals in de analyse van de buurt reeds is aangegeven, moet de oorzaak daarvan niet (alleen) gezocht worden in het aantal uitkeringen in de buurt, maar ook in het feit dat veel Molukkers laag opgeleid zijn en minder goed betaalde banen hebben.

Aanvullende gegevens met betrekking tot werkloosheid binnen de specifieke doelgroepen van Support zijn vervolgens opgevraagd bij de gemeentelijke Sociale Dienst en bij Arbeidsmarktvoorziening Rijnmond. Daarbij kon echter alleen onderscheid gemaakt worden tussen Nederlands, Antilliaans en Surinaams. De andere doelgroepen vallen in de categorie 'overig'.

Tabel 5 en 6 geven een overzicht. Bij tabel 6 moet wel aangetekend worden dat het alleen gaat om de klanten die (verplicht) ingeschreven staan bij het CWI. Niet alle bewoners van Capelle met een bijstandsuitkering zijn derhalve in deze tabel opgenomen.

Tabel 5 Geregistreerd werkzoekenden uit Capelle, Arbeidsvoorziening Rijnmond

Leeftijd	< 19	19-22	23 >	Totaal
Nederlands	32	65	1.189	1.286
Antilliaans	3	11	94	108
Surinaams	7	7	108	122
Overig	5	19	351	375
Totaal	47	102	1.742	1.891

Tabel 6 Sociale Dienst klanten Capelle, ingeschreven bij CWI 2001 - 2002

Leeftijd	< 23	> 23	Totaal
Nederlands	35	717	752
Antilliaans	2	83	85
Surinaams	0	2	2
Overig	8	111	119
Totaal	45	913	958

1.2 (Basis)onderwijs

Een van de maatregelen die vanuit de overheid is ingezet om achterstanden te bestrijden en gelijke kansen te bevorderen is het toekennen van extra personeel aan scholen met veel leerlingen uit achterstandsgroepen. In de Wet op het Basisonderwijs is vastgelegd dat bij de toekenning van formatie wordt rekening gehouden met de samenstelling van de leerlingpopulatie.

Bij de toelating tot een school wordt voor elke leerling een gewicht vastgesteld behorend bij een categorie³². De categorieën zijn 1, 1.25, 1.40, 1.70 en 1.9. Ten behoeve van het Plan van Aanpak is een kort overzicht gemaakt hoeveel leerlingen uit de doelgroepen op de verschillende basisscholen zitten. De doelgroepen van Support vallen in de categorie 1.9. Onderstaande cijfers zijn afkomstig uit de leerlingtelling basisonderwijs oktober 2001.

Noot 32 Bron: Gemeentelijk Onderwijsachterstandenplan 1998-2002

Tabel 7 Basisscholen

	Leerlingen weging 1.9	Totaal aantal leerlingen
Piramide	63	147
Sjalom	50	309
Horizon (Roerdomplaan)	90	253
Klim-op (Roerdomplaan)	104	303
Pieter Bas	101	252
Octopus	77	271
Horizon (Koggerwaard)	92	468

Uit de tabel is af te lezen dat het percentage leerlingen dat valt in de categorie 1.9 op de basisscholen in de drie buurten redelijk hoog ligt. Het percentage leerlingen met 1.9 is het laagste (17%) op basisschool Sjalom, terwijl het percentage op de Piramide en Pieter Bas bijna 50% bedraagt.

Hulpverlening

Er zijn geen statistische gegevens bekend over het aantal Capelse jeugdigen dat een hulpvraag heeft. Wel kan op basis van indicaties een inschatting gemaakt worden van de grootte van de hulpvraag. Zo geeft het schoolnetwerk de Klim-op aan dat de vraag naar zorg voor risicoleerlingen het aanbod vele malen overtreft. Geschat wordt dat 5-10% van de schoolpopulatie kampt met problematiek te zwaar voor het AMW: dat 40-50% van de kinderen dusdanige zorg nodig heeft dat zij met een gezamenlijke aanpak de school succesvol zouden kunnen afronden en een kleine groep die met een kleine ondersteuning gebaat zou zijn³³. Ter vergelijking is het interessant te vermelden dat de Taskforce samenwerking Onderwijs Jeugdzorg (Regio Rotterdam) er vanuit gaat dat 30% van de schoolgaande jeugd een hulpvraag heeft.

1.3 Veiligheid per buurt

Objectieve veiligheid

In maart 2000 is door onderzoeksbureau Eysink, Smeets&Etman een zogenoemde 'benchmark' op het gebied van veiligheid uitgevoerd voor de gemeente Capelle aan den IJssel. Daaruit bleek dat de gemeente voor wat betreft veiligheid als een 'gemiddelde gemeente' kan worden beschouwd in vergelijking met tien referentiegemeenten in Nederland. Het meest gunstig onderscheidt de gemeente zich voor wat betreft het aantal (ernstige) aanrijdingen in het verkeer en het aantal geweldsmisdrijven. Minder gunstig is echter de constatering dat de gemeente voor wat betreft vernielingen en verstoringen van de openbare orde zeer hoog scoort – zowel absoluut als in vergelijking met de referentiegemeenten.

In dat kader wordt aangegeven dat deze hoge 'score' terug te voeren is op een paar wijken: Oostgaarde, Middelwatering en Schollebaar.

Uit de buurtanalyses is ook al naar voren gekomen dat er vanuit de buurten (die in de drie bovengenoemde wijken vallen) veel zorg bestaat over toenemende onveiligheid en criminaliteit. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de feitelijke (objectieve) veiligheid in de buurten in 1999.

Noot 33 Bron: Startnotitie Zorg op maat in de Basisschool, gemeente Capelle aan den IJssel

Tabel 8 Meldingen en aangiftes bij politie, per 100 woningen* in 1999³⁴

Gebied	inbraak	brand	geweld	sociaal	jeugd
Capelle	2,6	1,6	1,3	5,2	4,7
Hovenbuurt	4,4	0,7	1,5	16,6	2,2
Molukkenbuurt	1,6	1,0	2,2	1,2	4,5
Schollevaar Oost:					
<i>Kunstenaarsbuurt</i>	<i>6,4</i>	<i>2,2</i>	<i>2,2</i>	<i>4,5</i>	<i>7,5</i>
<i>Operabuurt</i>	<i>8,1</i>	<i>1,3</i>	<i>1,1</i>	<i>10,8</i>	<i>2,8</i>
<i>Gebouwenbuurt</i>	<i>3,6</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>7,9</i>	<i>5,3</i>

*Inbraak en geweld zijn gebaseerd op aangiftes; de overige cijfers op meldingen die bij de politie zijn binnengekomen. Sociaal betreft onenigheid, overlast, burengerucht, openbare orde en poging tot zelfmoord. Jeugd betreft meldingen over baldadigheid en vernieling.

Duidelijk mag zijn dat twee van de drie buurten in deze analyse over het algemeen minder veilig zijn dan de gemeente Capelle als geheel. In de Hovenbuurt vallen met name het hoge aantal inbraken en het zeer hoge aantal sociale meldingen op. Wat Schollevaar Oost betreft, valt het op dat in de Kunstenaarsbuurt – die in veel opzichten positiever scoort dan de andere buurten – de feitelijke veiligheid ongunstig scoort. Het aantal inbraken, brandmeldingen, geweldsdelicten en meldingen met betrekking tot jeugd ligt in deze buurt in verhouding hoog. Ook in de Gebouwenbuurt en Operabuurt ligt overigens het aantal inbraken boven gemiddeld. Bovendien valt in deze buurten het hoge aantal sociale meldingen op.

De Molukkenbuurt is in bijna alle opzichten veiliger dan de gemeente Capelle als geheel. Opvallend is het daarom dat het aantal geweldsdelicten wél hoog ligt – hiervoor is overigens geen verklaring voorhanden.

Subjectieve veiligheid

In de buurtmonitor van Capelle zijn zogenoemde 'belevingsgegevens' opgenomen. Deze belevingsgegevens zijn niet gemeten per buurt, maar alleen per wijk. De Hovenbuurt valt in de wijk Middelwatering, de Molukkenbuurt in de wijk Oostgaarde en Schollevaar Oost in Schollevaar.

Gevraagd naar het veiligheidsgevoel blijkt dat men zich in de wijk Schollevaar vaker onveilig voelt dan in de overige wijken. In Oostgaarde voelt men zich ongeveer even (on)veilig als in de rest van Capelle en in Middelwatering voelt men zich zelfs relatief veiliger. Gevraagd naar vervelende voorvallen blijkt dat relatief³⁵ veel bewoners in Middelwatering vinden dat de buurt verkeersonveilig is. In Oostgaarde zijn relatief veel bewoners van mening dat er vaak vandalisme voorkomt, inbraak in auto's, diefstal en geweld. In Schollevaar zijn relatief veel bewoners van mening dat er veel vandalisme is, veel woninginbraak en veel diefstal.

Wat overlast betreft scoren in Middelwatering verkeersoverlast en geluids-overlast relatief hoog in de ogen van bewoners. In Oostgaarde ondervinden relatief veel bewoners geluidsoverlast, vervuiling, drugsoverlast en overlast van groepjes jongeren. In Schollevaar wordt door relatief veel bewoners aangegeven dat vervuiling en samenscholingen door groepen jongeren veel voorkomen.

Daarnaast is door Eysink, Smeets&Etman een onderzoek gedaan naar de veiligheid in Capelle. Op basis daarvan zijn veiligheidsprofielen per wijk opgesteld.

Noot 34 Bron: Buurtmonitor 2000, gemeente Capelle aan den IJssel
Noot 35 In vergelijking met heel Capelle.

Uit het veiligheidsprofiel van Middelwatering komt naar voren dat belangrijke problemen in (specifiek) de Hoven te hard rijden, inbraakrisico, drugs- en drankgebruik gevolgd door overlast, vandalisme en 'onaangepast' leefgedrag zijn. Daarmee samenhangend worden ook bedreigingen en geweldpleging genoemd.

Uit het veiligheidsprofiel van de wijk Oostgaarde blijkt dat verkeer, verpaupering, overlast van jongeren, vandalisme en intimidatie/geweld als de belangrijkste problemen worden ervaren. De Molukkenbuurt komt daarbij niet specifiek aan de orde als probleemgebied.

Het veiligheidsprofiel van Schollevaar levert het beeld op dat het belangrijkste (ervaren) probleem verkeersonveiligheid is. Daarnaast vormen inbraak, verpaupering/leegstand en overlast rondom het NS station belangrijke problemen.

(Jeugd)criminaliteit

Bovenstaand is reeds ingegaan op het aantal meldingen van criminaliteit in het algemeen per buurt en op de (veiligheids)beleving van de bewoners in de betreffende buurten. Omdat Support zich specifiek richt op de doelgroep jongere dan 25 jaar, zijn bovendien specifieke gegevens over jeugdcriminaliteit interessant. Hoewel over 2000 door de politie Rotterdam-Rijnmond een uitgebreide analyse van de jeugdcriminaliteit in district Oost is uitgevoerd, zijn er echter weinig bruikbare gegevens beschikbaar. Dit omdat vrijwel alle gegevens op districtsniveau zijn, waarin ook de Rotterdamse wijken Kralingen, Crooswijk, Prinsenland, Oosterflank, Ommoord, Zevenkamp en de gemeente Krimpen aan den IJssel vallen.

Wel uitgesplitst naar wijk zijn de gegevens over het aantal jeugdige verdachten naar pleegplaats, waarvan onderstaand een overzicht.

Tabel 9 Aantal verdachten per leeftijdscategorie per pleegplaats in 2000³⁶

Gebied	0-11 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar	Totaal
Capelle totaal	16	469	224	709
Middelwatering Oost (Hovenbuurt)	4	129	38	171
Oostgaarde Noord (Molukkenbuurt)	3	41	27	71
Schollevaar	3	55	43	101

Uit de tabel kan afgelezen worden dat de grootste groep jeugdige verdachten in Capelle in de leeftijdscategorie 12 tot 17 jaar valt. Met name in de Hoven is het aantal verdachten in die categorie bovengemiddeld hoog. Overigens gaat het hier om de pleegplaats: het is dus onbekend of deze jongeren ook in de Hoven wonen. Wél is bekend dat in 1999 ongeveer 67% van de in Capelle gepleegde delicten door jongeren uit Capelle zelf werden gepleegd. Ongeveer 23% werd door jongeren uit Rotterdam gepleegd, de overige 10% door jongeren uit diverse plaatsen.

Omgerekend levert dit een schatting op van ongeveer 7% van de 12 tot 18 jarigen en ongeveer 3% van de 19 tot 25 jarigen in de gehele gemeente Capelle dat verdacht is van een strafbaar feit.

Noot 36 Bron: Criminaliteitsbeeldanalyse Jeugdcriminaliteit District Oost, januari 2000 – januari 2001, Politie Rotterdam-Rijnmond

1.4 De jongeren zelf

Naast de bovenbeschreven (feitelijke) gegevens die gebaseerd zijn op de buurtmonitor en politiegegevens, wordt er op de scholen voor Voortgezet Onderwijs de zogenoemde 'jeugdmonitor' afgenomen.

In deze monitor wordt aan jongeren in de derde klas een groot aantal vragen gesteld die betrekking hebben op gezinsomstandigheden, leefwijze, attitudes en dergelijke. De vragenlijst is in 2001 ingevuld door 380 derdeklassers van twee Capelse scholen voor voortgezet onderwijs. 69% daarvan is van Nederlandse afkomst, 11% van Surinaamse afkomst en 5% van Antilliaanse afkomst. Helaas is bij de verwerking van de resultaten geen onderscheid gemaakt naar woonbuurt of (etnische) afkomst. Alleen van de Surinaamse groep zijn de aparte resultaten bekend. In het kader van dit plan van aanpak zijn met name de vragen met betrekking tot (probleem)gedrag en criminaliteit van belang. Onderstaande tabellen geven een overzicht.

Tabel 10 Alcoholgebruik, drugsgebruik en gokken afgelopen 4 weken (%)

Frequentie	Alcohol	Marihuana	XTC	Harddrugs	Gokken
niet	42	87	97	97	91
1-2	31	7	1	1	5
3-6	21	2	0	1	2
7-10	2	1	1		0
>10	4	3	1	2	2

Tabel 11 Spijbelgedrag in de afgelopen vier weken

Frequentie	% leerlingen
niet	74
1-2 uur	16
3-5 uur	6
6-10 uur	2
11-20 uur	1
> 20 uur	2

Tabel 12 Agressief en probleemgedrag afgelopen jaar

Gedrag	% leerlingen
Wapen gedragen	21
Wapen mee naar school	9
Iemand lastiggevalen op straat	16
Meegedaan aan vechtpartij	24
Tegen iemand gezegd dat je hem in elkaar zou slaan	38
Iemand in elkaar geslagen	25
Zonder dat het mocht ergens naar binnen gegaan	5
Iemand bedreigd met wapen	6
Iemand gedwongen om geld te geven	2
Iemand met wapen verwond	4
Iets van minder dan €4,50 gepikt	25
Iets van meer dan €4,50 gepikt	11
Op school iets gepikt	13
Muren, bushokjes e.d. beklad	20
Iets op straat beschadigd	16
Iets in brand gestoken	10

Vergeleken met de Rotterdamse jongeren kan opgemerkt worden dat Capelse jongeren meer roken en drinken dan de jongeren in Rotterdam. Ook komt het gebruik van XTC en harddrugs meer voor onder Capelse jongeren.

Bovendien pesten Capelse jongeren meer en hebben Capelse jongeren vaker iets op straat beschadigd, iets in de brand gestoken en/of iets gestolen voor

minder dan € 4,50. Daar staat tegenover dat Capelse jongeren vaker lid zijn van een (sport)vereniging en dat ze minder televisie kijken of een snackbar bezoeken. Bovendien wonen Capelse jongeren vaker bij de beide natuurlijke ouders en hebben ze minder vaak te maken met problemen thuis.

Een minder positief beeld geeft de groep Surinaamse jongeren. Binnen deze groep worden meer XTC gebruik, meer spijbelgedrag, meer agressief gedrag, meer vermogensdelicten, meer politiecontacten, meer gescheiden ouders, meer televisiekijken, minder baantjes, minder natuurlijke ouders, meer een-oudergezinnen en meer discriminatie gerapporteerd.

Bijna een vijfde van de ouders vraagt niet wat het kind doet op school, een tiende van de ouders vraagt niet naar huiswerk en 15% van de ouders laat nooit weten dat ze trots zijn. Onderstaande tabel geeft een vergelijking van het totaal leerlingen met de Surinaamse groep.

Tabel 13 **Vergelijking totaal met Surinaamse groep**

	Surinaamse leerlingen	Totaal leerlingen
Meer dan 3 maal per week XTC	5	3
Meer dan 3 uur gespijgeld in 4 weken	13	5
Iemand in elkaar geslagen	37	26
Minder dan €4,5 gepikt	33	25
Meer dan €4,50 gepikt	17	12
Op school gepikt	23	15
Meer dan 1 maal in contact met politie in een jaar	10	6
Ouders afgelopen jaar gescheiden	36	20
Kijkt meer dan 5 uur per dag TV	37	24
Heeft geen baan	78	63
Heeft natuurlijke ouders	52	75
Komt uit eenoudergezin	33	15
Ouders vragen niet wat kind doet op school	18	9
Ouders vragen niet naar huiswerk	10	5
Ouders laten niet weten trots te zijn	15	7
Voelt zich gediscrimineerd	19	10
Krijgt hulp bij problemen van leraar	0	8